

Ühiselt Eesti ja Euroopa laste heaks

2004 aasta märtsis, enne Euroopa Liidu laienemist itta, algatasid kolm rahvusvahelist laste hoolekandeorganisatsiooni – FICE, IFCO ja SOS Kinderdorf projekti, mille eesmärk oli hoolekandel elavate laste ja noorte, arengust lähtuvate võimaluste tagamine ja parandamine. Oluline on siinkohal, et projektist osalesid väga erinevad Euroopa riigid.

Projektis osavõtjad seadsid eesmärgiks luua Euroopas võrgustik, mis toetaks ja kaitseks hoolekandeesutustes ja kasuperedes elavate laste õigusi ja arendada rahvusvahelised ühtsed kvaliteetstandardid, mis põhinevad kogemustel ja otseselt ajassepuutuvate inimeste heal praktilal. Väljatöötatud standardid tuginevad 350 asjassepuutuva inimese (lapsed/noored; bioloogilised vanemad; kasuperede vanemad, hoolekandeesutuste töötajad) räägitud kogemustele. Eestist koguti 21 struktureerimata intervjuud, millest 10 saadeti Euroopasse. Kogemuste jagajate leidmisel jälgiti lisaks osalejate mitmekesisusele ka nende soolist võrdsust.

SOS lasteküla Eesti Ühingul on hea meel selle üle, et nii olulise projekti juures löi kolm aastat kaasa ka meie ühing. Projektis osalesid 32 riiki ja igat osalevat riiki esindas rahvuslik koordinaator. Eesti koordinaatoriks oli SOS Keila Lasteküla juhataja asetäitja Elmet Puhm. Kolm aastat tõsiseid arutelusid, telefonikõnesid ja meilide vahetamist on jõudnud lõpusirgele. Kõik see on koondatud sellesse raamatusse ja ma usun, et asjas osalenud on teinud kõik, et iga lugeja saab sellest raamatust mõtte, kuidas seista veel paremini laste tuleviku eest meie oma koduses Eestis.

Head lugemist ja kaasamõtlemist

Margus Oro
Tegevdirektor

Täname: Sotsiaalministeerium, Hasartmängumaksu Nõukogu, Tarmo Kurves, Kersti Kukk, Piia Peterson, Reelika Belova, Ave Kivinukk, Mare Turmen, Merilin Võikar, Riina Randma, Merle Poom, Mario Kirsipuu, Meelis Kukk jpt.

Väljaandja: SOS Lasteküla Eesti Ühing
Haigru 8, Tallinn, 10615
www.sos-lastekyla.ee

Küljendaja: Külli Reinup Trükk: OÜ Erkotrükk

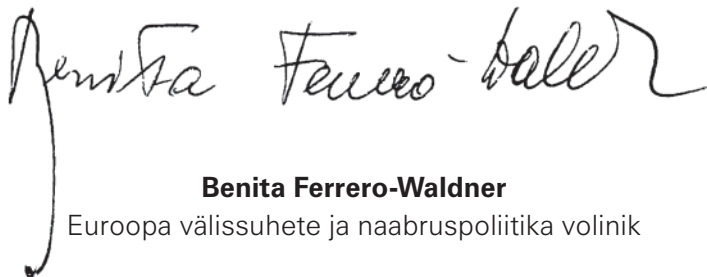
Kaassõna

Benita Ferrero-Waldner, Euroopa välissuhete ja naabruspoliitika volinik

Täna on Euroopa Liit silmitsi mitmesuguste oluliste majanduslike, poliitiliste, keskkonnaalaste ja sotsiaalsete muutustega, mis lapsi mõjutavad. Lapsi, kes elavad koos vaeste vanematega või kes ei saagi oma vanematega koos elada, ohustavad vaesus, tõrjumine ja diskrimineerimine kõige rohkem, mis omakorda võib need lapsed muuta veelgi haavatavamaks ja vastuvõtlikumaks kuritarvitamisele, hoolitsuseta jätmisele ja ärakasutamisele. Lapse kasvatuse olemus ja olud mõjutavad suurel määral lapse tulevikku. On kurb tõsiasi, et vaesuses elavate laste osakaal ELis on suurem kui vaesuses elavate täiskasvanute osakaal. Seega peame me tagama kõikidele lastele piisavad elamistingimused ja hoolitsuse.

Euroopa välissuhete ja naabruspoliitika volinikuna keskendun ma eelkõige laste õiguste tõhusale kaitsmisele, võttes arvesse nende individuaalseid vajadusi ja arenguvõimeid, et Euroopa Liit toimiks ülejäänud maailma jaoks kui majakas. Laste õiguste edendamine, kaitsmine ja täitmine on muutunud ELi sise- ja välispoliitika oluliseks poliitiliseks prioriteediks. Laste õigused on osa inimõigustest, mida EL ja liikmesriigid peavad austama vastavalt rahvusvahelistele ja Euroopa lepingutele, sealhulgas ÜRO Laste Õiguste Konventsioon ja selle vabatahtlikud protokollid, ÜRO Aastatuhande Arengueesmärgid, Euroopa Inimõiguste ja Põhivabaduste Konventsioon ja Euroopa põhiõiguste harta.

Kirjeldatud olukorras täiendavad Quality4Childreni standardid meie püüdluseid sobivate poliitikate loomisel, eriti neil juhtudel, kui lapsed ei saa koos oma vanematega elada. Tõsielujuhtumitel põhinevas dokumendis on välja toodud standardid, mille eesmärk on tagada ja parandada laste ning noorte arenguvõimalusi laste hoolekandesüsteemis kogu Euroopas. Ma olen veendunud, et kõnealuste standardite abil on võimalik astuda suur samm edasi meie lastehoolekande süsteemide ühtlustamises Euroopas.

Benita Ferrero-Waldner
Euroopa välissuhete ja naabruspoliitika volinik

Tänusõnad

Käesolevaid standardeid poleks olnud võimalik koostada ilma 163 lapse ja noore, 36 bioloogilise lapsevanema, 106 hooldaja ja 24 laiendatud perekonna liikme, juristide ja valitsuse esindajateta kogu Euroopas.

“Teine murdepunkt oli see, kuidas kasuema minusse suhtus meie esimesel kohtumisel. Kõigepealt hakkas mulle silma tema käitumisviis. See rahustas mind. Ja ta ütles mulle: “Ka mina olen vaid inimene. Täna saan mina sind aidata, homme saad sina mind aidata.”

(Ema Norrast, kood 22.04.02)

Eessõna

Meie kolme organisatsiooni, FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives), IFCO (International Foster Care Organisation; Rahvusvaheline Kasupereorganisatsioon) ja SOS lastekülade, ühine eesmärk on töötada vanemliku hoolitsuseta laste huvide ja vajaduste nimel. Quality4Childreni (Q4C) kaudu üritame parandada vanemliku hoolitsuseta laste olukorda ja toetada nende arengut asendushoolduse kvaliteedistandardite abil.

Käesolev väljaanne sisaldab Q4C projekti ja selle käigus arendatud asendushoolduse kvaliteedistandardeid Euroopas.

Taust

ÜRO Laste Õiguste Konventsiooni vastuvõtmisega 1989. aastal said meie kolme organisatsiooni eesmärgid rahvusvahelise juriidilise raamistiku.

See ülemaailmne pühendumus austada, kaitsta ja täita laste õigusi toetas meie tegevust. Seoses laste õiguste rikkumiste arvu suurenemisega kogu maailmas nõustusime, et ei piisa rahvusvahelistes lepingutes jäädvustatud poliitilisest pühendumisest ega lastekaitsealaste tegevuste arvu suurendamisest.

Seetõttu loodigi Q4C suures veendumuses, et vaid tugevate partnerlussuhete abil on võimalik tõhusalt ja jätkusuutlikult parandada laste olukorda, kelle eest laste hoolekanne väljapool kodu hoolitseb. See viiski meie kolme organisatsiooni koostöös valminud projektini, mille käigus kõigi osapoolte osalemine oli kesksel kohal.

Pärast kolm aastat kestnud uuringuid ja ühiseid pingutusi valmisid käesolevad Q4C standardid ja meie eesmärk on tugevdada koostööd ja arendada uusi partnerlussuhteid kõikidel tasanditel, et standardeid edendada ja vanemliku hoolitsuseta laste õiguseid kaitsta nii Euroopas kui kogu maailmas.

Standardite raamistik

Selleks, et veelgi tugevdada ÜRO Laste Õiguste Konventsiooni mõju vanemliku hoolitsuseta laste olukorrale, kutsus Lapse õiguste komitee 2004. aastal üles arendama dokumenti "ÜRO juhised vanemliku hoolitsuseta laste kaitsmiseks". 2005. aastal võttis Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee vastu soovituselaste õiguste kohta, kes elavad liikmesriigi lastehoolekande asutuses. Q4C täiendab seda raamistikku oma kvaliteedistandarditega, mida on võimalik otseselt rakendada.

Edaspidi tuleb tagada, et neid standardeid austatakse siseriiklikul tasandil, ja tuleb täita meie kohustust kõikide laste võrdsete õiguste tagamisel.

Soovime avaldada tänu kõigile neile, kes kõnealuste kvaliteedistandardite väljatöötamisele kaasa aitasid, sealhulgas kõikidele lastele ja noortele endile.

Me julgustame ja kutsume üles kõiki, kes on pühendunud standardite rakendamisele kõikidel tasanditel!

Monika Niederle
FICE International

Keith Henderson
IFCO

Helmut Kutin
SOS-Kinderdorf International

Sisukord

Sisukord

Raamistik	8
Missiooni kirjeldus	9
Visioon	9
Missioon	9
Väärtused	9
Põhimõisted	10
Põhimõtted	10
Raamistik	10
Standardite arendamine ja rakendamine	11
Ulatus	11
Uurimistöö	11
Standardite arendamine	12
Quality4Children standardite rakendamine	12
Quality4Children standardite struktuur ja kokkuvõte	13
Struktuur	13
Quality4Children standardite kokkuvõte	14
Quality4Children standardid – 1. standardiala	
Otsustamise ja vastuvõtmise protsess	18
1. standard: Last ja tema päritoluperet toetatakse otsustamise protsessi käigus	19
2. standard: Last abistatakse ja julgustatakse otsustamise protsessis osalema	21
3. standard: Professionaalne otsustamise protsess tagab parima võimaliku hoolitsuse lapse eest	22
4. standard: Õdede ja vendade eest hoolitsetakse neid lahutamata	24
5. standard: Uude koju üleminek valmistatakse hoolikalt ette ja viiakse läbi ettevaatlikult ning tundlikult	25
6. standard: Asendushooldust suunavad ja juhivad juhtumiplaan ja individuaalne arengukava	27

Quality4Children standardid – 2. standardiala	
Asendushoolduse protsess	30
7. standard: Laps paigutatakse ümber vastavalt tema vajadustele, olukorrale ja tema päritolupere sotsiaalsele taustale	31
8. standard: Lapsel säilib kontakt oma päritoluperega	33
9. standard: Hooldajad on kvalifitseeritud ja neil on adekvaatsed töötingimused	35
10. standard: Hooldajate suhe lapsega põhineb mõistmisel ja austusel	37
11. standard: Last julgustatakse aktiivselt osalema otsuste tegemises, mis otseselt tema elu mõjutavad	39
12. standard: Lapse eest hoolitsetakse sobivates tingimustes	41
13. standard: Erivajadustega laste eest hoolitsetakse sobivalt	43
14. standard: Last/noorukit valmistatakse pidevalt ette iseseisvaks eluks	45
Quality4Children standardid – 3. standardiala	
Asendushoolduselt lahkumise protsess	48
15. standard: Asendushoolduselt lahkumise protsess kavandatakse ja viiakse ellu põhjalikult	49
16. standard: Asendushoolduselt lahkumise protsessi käigus toimub suhtlus asjakohasel ja tulemuslikul viisil	51
17. standard: Last/noorukit julgustatakse asendushoolduselt lahkumise protsessis osalema	53
18. standard: Tagatakse pidev tugi ja kontaktivõimalused	55
Põhiterminite seletav sõnastik	58
Lisa	59
ÜRO Laste Õiguste Konventsiooni raamistik	59
ÜRO Laste Õiguste Konventsioon	63
Quality4Children partnerid	81
Ilmumisandmed	83

Raamistik

Mitmetel erinevatel põhjustel pole Euroopas sadadel tuhandetel lastel võimalik kasvada üles koos oma bioloogiliste vanematega, mille tagajärjel lapsed pärast ametlikku sekkumist nende kodust eraldatakse ja mujale ümber paigutatakse. Nendele lastele pakutakse mitmeid erinevaid hoolekandesüsteeme, et parandada nende arenguvõimalusi. Ebaadekvaatne hoolekanne võib takistada laste arengut ja muuta lapsed haavatavaks ning põhjustada nende põhiõiguste rikkumisi.

Sellise teabe taustal ja vaatamata sellele, et ÜRO Laste Õiguste Konventsioon keskendub nimetatud teemale, algatas ÜRO Lapse õiguste komitee ÜRO juhiste arendamise, mis kaitseksid vanemliku hoolitsuseta lapsi.

Euroopa tasandil annavad ka Euroopa Nõukogu soovitused hoolekandeasutustes elavate laste õiguste teemal teatava raamistiku vanemliku hoolitsuseta laste eest hoolitsemisel.

Euroopa kontekstis tödesid rahvusvahelised lastehoolekande organisatsioonid FICE, IFCO ja SOS lastekülad oma kogemuste põhjal, et on vaja arendada kvaliteedistandardid väljapool kodu toimuva lastehoolekande valdkonnas. Peamiselt majanduskasvule keskendunud Euroopas on sotsiaalsete oludega hakkama saamiseks vajalikud kogu Euroopat hõlmavad algatused.

Selle teabe taustal algatasid 2004. aasta märtsis kolm rahvusvahelist lastehoolekande organisatsiooni FICE, IFCO ja SOS lastekülad projekti, mille eesmärk on tagada ja parandada asendushooldusel olevate laste ning noorukite arenguvõimalusi Euroopas.

Missiooni kirjeldus

Visioon

Quality4Childreni visioon on:

Vanemliku hoolitsuseta lastel peab olema võimalik oma tulevikku kujundada, et saada ühiskonnas enesekindlateks, iseseisvateks ja osalevateks liikmeteks; see peab toimuma toetavas, kaitsvas ja hoolitsevas keskkonnas elades, mis toetab kogu nende arengupotentsiaali.

Missioon

Quality4Childreni missiooniks on parandada asendushooldusel elavate laste olukorda ja arenguvõimalusi järgmiste vahenditega:

- luua Euroopa võrgustik saadikutega, kes seisavad hoolekandeesutustes elavate laste õiguste eest;
- arendada Euroopa kvaliteedistandardid, mis põhinevad otseselt asjassepuutuvate inimeste kogemustel ja tõhusatel tegevusviisidel;
- edendada asendushooldusel elavate laste jaoks loodud kvaliteedistandardite vastuvõtmist, rakendamist ja järelevalvet siseriiklikul ja Euroopa tasandil.

Väärtused

Quality4Childrenil on viis peamist väärtust, millele projekti käigus tähelepanu pöörati. Need on:

Osalemine: alates 2004. aastast on asendushooldusega otseselt seotud inimesed projektis aktiivselt osalenud. See hõlmab lapsi ja noorukeid, kes on hoolekandeesutuses viibinud, päritoluperesid, perekonnas hooldajaid ja sotsiaaltöötajaid.

Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine ja mitmekesisus: protsessid sisaldavad soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist ja asendushooldusega seotute mitmekesisusega arvestamist.

Partnerlus: asendushooldusega otseselt seotud inimestel ja organisatsioonidel on võimalik projektiga siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ühineda.

Pühendumine: Q4C on pühendunud ÜRO Laste Õiguste Konventsiooni täitmisele.

Aruandekohustus ja jätkusuutlikkus: Q4C on aruandekohuslane kolmele projekti loonud organisatsioonile. Selle jätkusuutlikkus tagatakse Euroopa võrgustikuga, mida juhivad kolm organisatsiooni, mis tagavad standardite edendamise ja partnerlussuhete arendamise selleks, et parandada asendushooldusel elavate laste olukorda ja arenguvõimalusi.

Põhimõisted

Põhimõtted

Q4C standardid põhinevad informatsioonil, mis on kogutud inimeste lugude põhjal, kellel on kogemusi asendushooldusega (lugude vestjad). Pärast nende lugude analüüsimist määras Q4C kindlaks väited, mis nendes lugudes kordusid. Need liigitati järgmiselt:

Suhtlemine ja osalemine

Lugude vestjad pidasid asjakohast ja läbipaistvat suhtlust asendushoolduse protsessi ajal väga tähtsaks. Lugudes rõhutati ka ärakuulamise ja arvamuste arvesse võtmise olulisust.

Lastekaitse sekkumine

Kiired ja sobivad individuaalsed lahendused nagu näiteks õdede-vendade koos ümberpaigutamine, päritolupere kaasamine ja protsessi jälgimine olid lugude vestjate jaoks olulised.

Asendushooldus

Asendushooldusega seotud märksõnad olid: sujuv üleminek ühest hoolduse vormist teise, lastevaheline kontakt, bioloogilised ja laiendatud perekonnad ning hooldajad.

Struktuur, reeglid, rituaalid, piiride seadmine, tunnustamine ja austamine – neid teemasid töid noorukid asendushoolduse igapäevaelu oluliste osadena esile.

Lapse ja hooldaja vahelised stabiilsed suhted ja kiindumus, emotsionaalne lähedus ja lapse potentsiaali toetamine on samuti laste/noorukite hooldajate puhul oluline.

Asendushoolduselt lahkumine

Lugude vestjate arvates peaksid hooldajad lapse/nooruki asendushoolduselt lahkumisel lahkumiseks ettevalmistamisel pöörama tähelepanu järgmistele asjaoludele: toetama last/noorukit oma otsuste tegemisel ja isikliku elu alustamisel, valmistama teda ette iseseisvaks eluks ja toetama ning nõustama asendushooldusjärgse protsessi käigus.

Raamistik

Q4C standardid loodi ÜRO Laste Õiguste Konventsiooni raamistikus. Iga Q4C standard peegeldab üht või enam Laste Õiguste Konventsiooni põhimõtet: mittediskrimineerimine; laste huvidele pühendumine; õigus elule, hakkamasaamisele ja arengule; laste vaadete austamine.

Standardite arendamine ja rakendamine

Ulatus

Q4C standardid loodi selleks, et teavitada, juhendada ja mõjutada neid osapooli, kes on asendushooldusega seotud, st lapsi ja noorukeid, kes on suundumas asendushooldusele või juba elavad seal, bioloogilisi peresid, kelle laps/lapsed elab/elavad või asub/asuvad elama asendushooldusele, hooldajad, hoolekandeorganisatsioonide juhid, sotsiaaltöötajad, lastekaitsetöötajad, lapse- ja noorukipõlve uurivad teadlased, valitsusvälised organisatsioonid, mis töötavad laste ja noorukite arengu valdkonnas, avaliku võimu kõikide tasandite esindajad jne.

Sihtriigid

Austria, Belgia, Bulgaaria, Horvaatia, Küpros, Tšehhi, Taani, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Ungari, Island, Iirimaa, Itaalia, Läti, Leedu, Luksemburg, Malta, Holland, Norra, Poola, Portugal, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Hispaania, Rootsi, Šveits, Türgi, Ühendkuningriik.

Uurimistöö

Q4C uurimistöö eesmärgiks oli koguda lugusid tõhusatest tegutsemisviisidest 32 osalevas riigis, analüüsida neid ja selle informatsiooni põhjal edasi arendada kvaliteedistandardid.

Andmete kogumise meetodiks valiti Q4C jaoks lugude jutustamine. See meetod tagab intervjueritavate otsese osalemise kvaliteedistandardite loomises.

Uurimistöö aluseks olid tõhusate tegutsemisviiside näited osapooltelt, kes asendushooldusega kokku olid puutunud.

Q4C raames koguti ja analüüsiti kokku 332 lugu 26 riigist. Keskmiselt koguti igast riigist 10,5 lugu. 49% lugudest olid laste ja noorukite lood, kes olid viibinud asendushooldusel (projekti kõige tähtsam demograafiline rühm); 11,5% olid bioloogiliste vanemate lood, 32% hooldajate lood (kasuvanemad ja SOS perekonnad, noortejuhid ja hoolekandeametite muu personal), 7,5% olid teistelt osalistelt (sotsiaaltöötajad, juristid jne).

Andmete analüüs ja tulemused

Põhiidee oli viia läbi kvalitatiivne kontentanalüüs, mille käigus loeti tekste (lugusid) ja määrati kindlaks kategooriad, mõisted, tunnused ja nendevahelised suhted lugudes.

Lugusid analüüsinud rühm koondas tulemused infomaatriksiks, mille põhjal koostasid nad aruande. Aruanne andis infot intervjueritavate kogemuste, ootuste ja vajaduste kohta. Lugudes kordunud kategooriad on välja toodud ülal (vt põhimõisteid).

Standardite arendamine

Q4C projektmeeskond algatas kohalikud konsultatsioonid 32 Euroopa riigis, kus vähemalt üks kolmest organisatsioonist tegutseb. Nende konsultatsioonide põhiline tulemus oli kohalike koordinaatorite kindlaks määramine, kes koos kohaliku meeskonnaga pidid viima läbi uurimistöö ja arendada standardeid kohalikul tasandil. Kohaliku meeskonna esimene ülesanne oli koguda ja analüüsida lugusid tõhusatest tegutsemisviisidest otseselt asendushooldusega seotud inimestelt. Selle analüüsi tulemusi kasutati kvaliteedistandardite arendamise põhjana.

Q4C standardite esimene kavand loodi kohalike meeskondade poolt projektmeeskonna toel. Seda kavandit arendati edasi kolme kohalike meeskondade kohtumise käigus, kus osalesid Q4C noored inimesed. Pärast kavandi lõpetamist oli intervjuueeritutel ja kohaliku meeskonna liikmetel võimalik saada tagasisidet projektmeeskonnale. Nende soovitusel lisati standarditesse viimasel kohalike meeskondade kohtumisel.

Standardid vaatas üle, toimetas ja viimistles meeskond, kuhu kuulusid kohaliku meeskonna liikmed ja üks nooruk, ja projektmeeskond.

Quality4Children standardite rakendamine

Selleks, et saavutada Q4C missioon võrdsuse, kaasahaaramise ja osalemise põhimõtete alusel, määrati kindlaks kaks eesmärki:

- toetada kvaliteedistandardite vastuvõtmist asendushooldusel paiknevate laste jaoks kohalikul ja Euroopa tasandil;
- edendada Q4C standardeid ja nende lähenemisviisi ning filosoofiat kohalikul, Euroopa ja ülemaailmsel tasandil.

Quality4Children standardite struktuur ja kokkuvõte

Q4C standardid arendati selleks, et kindlustada ja parandada asendushooldusel olevate laste ja noorukite olukorda ning arenguvõimalusi Euroopas. Standardite eesmärk on toetada asendushooldusega kokkupuutuvaid osalisi: lapsed ja noorukid, bioloogilised perekonnad, hooldajad, hoolekandeorganisatsioonid, lastekaitse ja ka kohalikud ning rahvusvahelised valitsusorganisatsioonid.

Struktuur

Q4C koosnevad 18 standardist, mis on järjestatud asendushoolduse etappide järgi, mis määrati kindlaks uurimistöökäigus (a). Iga Q4C standard koosneb neljast elemendist (b).

a) standardite alad

Käesolevas dokumendis on asendushoolduse protsess jagatud kolme alasse:

Otsustamise ja vastuvõtmise protsess

Sellel protsessil on kaks faasi: lapse olukorra hindamine selleks, et leida tema jaoks parim lahendus, ja sammud, mis viivad lapse paigutamise tema tulevaste elukohta.

Asendushoolduse protsess

Asendushoolduse protsess on vastuvõtmise ja asendushoolduselt lahkumise vahele jääv ajavahe. See hõlmab hooldaja tööd ja toetust.

Asendushoolduselt lahkumise protsess

Selle protsessi kaudu saab laps/nooruk iseseisvaks, naaseb oma päritolupere juurde või kolib teise asukohta. See hõlmab ka edasist tuge tema siis juba endiselt hooldajalt.

b) standardite elemendid

Standardi pealkiri ja kirjeldus

Selged seisukohad nõutud kvaliteeditaseme kohta. Standard annab asendushoolduse jaoks struktuuri ja juhised.

Tsitaadid

Valitud tsitaadid lugudest. Need on kodeeritud vastavalt Q4C andmebaasile.

Vastutus

Vastava standardi rakendamisega seotud ülesanded, kohustused ja vastutus.

Juhised

Vastava standardi rakendamisega seotud nõuded.

Ohumärgid

Kirjeldus selle kohta, mis ei tohi vastava standardi rakendamisel juhtuda.

Quality4Children standardite kokkuvõte

1. standardiala: otsustamise ja vastuvõtmise protsess

1. standard: Last ja tema päritoluperekonda toetatakse otsustamise protsessi ajal

Lapsel ja tema päritoluperekonnal on õigus sekkuda, kui nad väljendavad soovi muuta oma eluolu või kui olukord seda nõuab. Lapse turvalisus ja tema parimad huvid on kõige tähtsamad. Last ja tema päritoluperekonda alati kuulatakse ja austatakse.

2. standard: Last abistatakse ja julgustatakse otsustamise protsessis osalema

Kõik osapooled kuulavad ja austavad last. Lapsele antakse piisavalt teavet tema olukorra kohta, julgustatakse teda oma vaateid väljendama ja osalema selles protsessis vastavalt tema arusaamise tasemele.

3. standard: Professionaalne otsustamise protsess tagab lapsele parima võimaliku hoolitsuse

Otsustamise protsess hõlmab kaht küsimust. Milline lahendus vastab lapse huvidele? Kui selgub, et laps vajab asendushooldust, siis milline on selle lapse jaoks parim võimalik ümber paigutamine?

Kõik lapse arenguga otseselt seotud osapooled teevad vastavalt oma kogemustele ja oskustele koostööd. Nad saavad ja jagavad asjakohast infot otsustusprotsessi kohta. Kui on vaja vastu võtta erivajadustega lapsed, siis arvestatakse nende erilisi nõudmisi.

4. standard: Õdede ja vendade eest hoolitsetakse neid lahutamata

Asendushoolduse ajal hoolitsetakse õdede ja vendade eest koos. Nad paigutatakse eraldi vaid siis, kui see on nende heaolu jaoks vajalik. Sellisel juhul tagatakse, et nad saavad omavahel suhelda, kui see neile negatiivselt ei mõju.

5. standard: Uude koju üleminek valmistatakse hoolikalt ette ja viiakse läbi ettevaatlikult ning tundlikult

Kui asendushoolduse vormi osas on kokkuleppele jõutud, siis valmistab valitud hoolekandeorganisatsioon lapse vastuvõtmise hoolikalt ette. Vastuvõtt peab olema järk-järguline ja põhjustama võimalikult vähe ootamatusi. Üleminek uude kohta korraldatakse protsessina, mille peamine eesmärk on seista lapse huvide ja kõikide osapoolte heaolu eest.

6. standard: Asendushooldust suunavad ja juhivad juhtumiplaan ja individuaalne arengukava

Juhtumiplaan luuakse otsustamise protsessi ajal, mida arendatakse edasi ja rakendatakse kogu asendushoolduse käigus. See kava peab suunama lapse üldist arengut. Üldiselt määrab juhtumiplaan kindlaks lapse arengutaseme, paneb paika eesmärgid ja mõeldab ning selgitab välja ressursid, mida on vaja lapse arengu toetamiseks. See plaan suunab ja mõjutab iga otsust, mis asendushoolduse ajal tehakse.

2. standardiala: Asendushoolduse protsess

7. standard: Laps paigutatakse ümber vastavalt tema vajadustele, olukorrale ja tema päritolupere sotsiaalsele taustale

Laps kasvab teda kaasa haaravas, toetavas, kaitsvas ja hoolivas keskkonnas. Kui lapsel on võimalik kasvada hoolivas peres keskkonnas, siis on nimetatud tingimused täidetud. Uues elukohas on lapsel võimalik luua stabiilne suhe oma hooldajaga ja säilitada kontakt oma sotsiaalse tausta ja keskkonnaga.

8. standard: Lapsel säilib kontakt oma päritoluperega

Lapse suhet oma päritoluperega julgustatakse, säilitatakse ja toetatakse, kui see on lapse huvides.

9. standard: Hooldajad on kvalifitseeritud ja neil on adekvaatsed töötingimused

Hooldajaid hinnatakse, valitakse ja koolitatakse põhjalikult enne, kui nad saavad hankida lapse eest hoolitsemise eest vastutama. Neid koolitatakse pidevalt ja samuti saavad nad professionaalset tuge, mille abil tagatakse lapse üldine areng.

10. standard: Hooldajate suhe lapsega põhineb mõistmisel ja austusel

Hooldaja pöörab lapsele individuaalset tähelepanu ja püüab teadlikult usaldust tekitada ning last mõista. Hooldaja suhtleb lapsega alati avatult, ausalt ja austavalt.

11. standard: Last julgustatakse aktiivselt osalema otsuste tegemises, mis otseselt tema elu mõjutavad

Last tunnustatakse kui oma elu asjatundjat. Last teavitatakse, kuulatakse ja võetakse tõsiselt ning tema tugevuses nähakse suurt potentsiaali. Last julgustatakse oma tundeid ja kogemusi väljendama.

12. standard: Lapse eest hoolitsetakse sobivates tingimustes

Hoolekandeorganisatsiooni elamistingimused ja infrastruktuur rahuldavad lapse vajadusi mugavuse, turvatunde, tervisliku keskkonna ja ka hariduse ning kogukonna järele.

13. standard: Erivajadustega laste eest hoolitsetakse sobival ja asjakohaselt

Hooldajaid koolitatakse pidevalt ja spetsiifiliselt ning toetatakse selleks, et nad suudaksid täita oma hoolealuste laste erivajadusi.

14. standard: Last/noorukit valmistatakse pidevalt ette iseseisvaks eluks

Last/noorukit toetatakse oma tuleviku kujundamisel, mille eesmärgiks on saada enesekindlaks, iseseisvaks ja osalevaks ühiskonnaliikmeks. Tal on ligipääs haridusele ja tal on võimalik omandada elus vajalikke oskuseid ning väärtuseid.

Last/noorukit toetatakse enesehinnangu arendamisel. See võimaldab tal tunda enast tugevalt ja turvaliselt ning raskustega hakkama saada.

3. standardiala: Asendushoolduselt lahkumise protsess

15. standard: Asendushoolduselt lahkumise protsess kavandatakse ja viiakse ellu põhjalikult

Asendushoolduselt lahkumise protsess on äärmiselt oluline hoolekande etapp ja seda tuleb põhjalikult kavandada ja hoolikalt ellu viia. Peamiselt põhineb see lapse/nooruki individuaalsel juhtumiplaanil ja arengukaval.

Last tunnustatakse oma asendushoolduse kvaliteedi eksperdina. Tema tagasiside on väga vajalik selleks, et parandada asendushoolduse kvaliteeti ja arendada vastavat hoolekande mudelit.

16. standard: Asendushoolduselt lahkumise protsessi ajal toimub suhtlus asjakohasel ja tulemuslikul viisil

Kõigile asendushoolduselt lahkumise protsessiga seotud osapooltele edastatakse kogu asjakohane teave vastavalt nende rollile selles protsessis. Samal ajal on lapsel/noorukil ja tema päritoluperel õigus privaatsusele ja turvatundele.

Info edastatakse mõistetaval ja sobival viisil lapse/nooruki ja tema päritolupere jaoks.

17. standard: Last/noorukit julgustatakse asendushoolduselt lahkumise protsessis osalema

Asendushoolduselt lahkumise protsess põhineb individuaalsel juhtumiplaanil. Last/noorukit julgustatakse oma arvamusi ja eelistusi väljendama seoses hetkeolukorra ja tulevikuga. Ta osaleb asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamises ja elluviimises.

18. standard: Edaspidiselt tagatakse pidev tugi ja kontaktivõimalused

Kui laps/nooruk on asendushoolduselt lahkunud, on tal võimalus saada abi ja tuge. Hoolekandeorganisatsioon püüab tagada seda, et ta ei tajuks asendushoolduselt lahkumist uue suure segadusena oma elus.

Kui nooruk on jõudnud täiskasvanuikka, peaks hoolekandeorganisatsioon jätkuvalt oma tuge pakkuma ja üritama kontakti säilitada.

1. standardiala

Otsustamise ja vastuvõtmise protsess

Otsustamise protsessil on kaks etappi:

Otsustamise protsessi esimene etapp seisneb peamiselt lapse vajaduste ja tema perekonna olukorra hindamises ning lapse jaoks parima võimaliku lahenduse leidmises. Kui otsustatakse, et asendushooldus on lapse huvide eest seismisel parim lahendus, siis otsustamise protsessi teine etapp tähendab parima võimaliku elukohta valimist. Otsustamise protsess saab läbi siis, kui uus elukoht on kindlaks määratud ja kõik osapooled on sellega nõustunud.

Vastuvõtmise protsess sisaldab kõiki tegevusi, mis on seotud lapse viimisega tema uude elukohta. Kõik lapse arenguga otseselt seotud osapooled saavad ja jagavad asjakohast teavet otsustamise protsessi kohta.

Kui erivajadustega lapsed tuleb vastu võtta, siis arvestatakse nende eriliste nõudmistega.

See standardiala sisaldab järgmiseid standardeid:

- 1. standard:** Last ja tema päritoluperet toetatakse otsustamise protsessi ajal
- 2. standard:** Last abistatakse ja julgustatakse otsustamise protsessis osalema
- 3. standard:** Professionaalne otsustamise protsess tagab parima võimaliku hoolitsuse lapse eest
- 4. standard:** Õdede ja vendade eest hoolitsetakse neid lahutamata
- 5. standard:** Uude koju üleminek valmistatakse hoolikalt ette ja viiakse läbi ettevaatlikult
- 6. standard:** Asendushooldust suunavad ja juhivad juhtumiplaan ja individuaalne arengukava

1. standard Last ja tema päritoluperet toetatakse otsustamise protsessi ajal

Lapsel ja tema päritoluperekonnal on õigus oodata sekkumist, kui nad väljendavad soovi muuta oma eluolu või kui olukord seda nõuab. Lapse turvalisus ja tema parimad huvid on kõige tähtsamad. Last ja tema päritoluperekonda alati kuulatakse ja austatakse.

“Ma kartsin kohutavalt, et kaotan oma lapsed [...]. Kuid ma tundsin kohe, et ma olin endiselt tähtis inimene nende elus. Ma olin seotud kõigega, mis lastega toimus. Ma tundsin ennast osana teravikust [...], sain alati oma lastele näidata oma huvi nende vastu ja sain olla koos nendega nende elu tähtsatel sündmustel.”

(Ema Luksemburgist, kood 18.04.01)

“Tüdruk on 14-aastane ja ta ei taha koju minna. Nad kohtuvad lastekaitsega, et rääkida olukorrast. Tal on konkreetne soov: ta tahab uut perekonda. Me kaardistame tüdruku võrgustiku, keda ta tunneb jne, et meil oleks olukorrast ülevaade. Selgub, et ema ja tütre vahel on suhtlusprobleemid. Ma räägin tüdrukule, et oleks hea mõte koguda kõik kokku, et rääkida sellest, mis talle tema praeguses elus raskusi valmistab.

(Norra lastekaitsetöötaja, kood 22.07.01)

A) Vastutus

-
- Lastekaitse
- Määrab kindlaks inimese, kes vastutab lapse ja tema perekonna toetamise eest kogu otsustamise protsessi ajal ja võimaluse korral kogu asendushooldusel viibimise ajal.
-

B) Juhised

1. Vastutav isik on alati kättesaadav

Vastutav isik peab olema kogu otsustamise protsessi käigus kättesaadav, et selgitada välja lapse olukord ja toetada last ning tema päritoluperekonda. Võimaluse korral jälgib ja toetab vastutav isik kogu asendushoolduse protsessi.

2. Kõik asjakohased osapooled on kaasatud tundlikult

Vastutav isik on aktiivselt huvitatud erinevatest lapse elu perspektiividest ja ta teavitab kõiki asjaosalisi nende õigustest. Ta kaasab kõik olulised osapooled, kes saavad lapse olukorra selgitamisel ja lahenduse leidmisel kaasa aidata.

Vastutav isik kuulab kõiki osapooli, kohtleb neid võrdväärse austusega ja esitab lapse valikuid ausalt.

C) Ohumärgid

- Laps ja/või tema päritolupere ei saa toetust, kui nad paluvad või vajavad abi.
- Lapse lugu eiratakse või ei usuta.
- Kuulatakse vaid loo üht osapoolt.
- Osapooli ei kohelda või austata võrdväärselt.
- Infot laste õiguste kohta ei anta sobival viisil.

2. standard Last abistatakse ja julgustatakse otsustamise protsessis osalema

Kõik osapooled kuulavad ja austavad last. Lapsele antakse piisavalt teavet tema olukorra kohta, julgustatakse teda oma vaateid väljendama ja osalema selles protsessis vastavalt tema arusaamise tasemele.

“Ma kontakteerusin lastekaitsega ja nad lahendasid olukorra. Nad reageerisid kohe. Tol päeval mõistsin ma, et lastekaitse tõesti pidas silmas minu huvisid. Mind koguni kaasati selle otsuse tegemisse, kus ma edasi elama hakkaksin.”

(Tüdruk Norrast, kood 22.02.03)

“See tüdruk tahtis ise asendushooldusele saada. See juhtus pärast tema teist palvet. Alguses elas ta koos emaga, kuid kui ta ema jäi haigeks, elas ta koos isaga. Tüdruk külastas tugiperet nädalavahetustel ja hiljem oli tal uus tugipere, kellest sai pärast tema kasupere.”

(Soome tüdruku lugu, kood 8.02.02)

A) Vastutus

-
- Lastekaitse
- Julgustab last osalema kogu otsustamise protsessis.
  - Teavitab last ja tagab tema osalemise.
-

B) Juhised

1. Last teavitatakse põhjalikult lapsesõbralikul viisil

Vastutav isik annab lapsele olulist infot hetkeolukorra ja tulevikuvõimaluste kohta ning tagab, et laps mõistab antud infot.

2. Lapse arvamust küsitakse ettevaatlikult ja tundlikult

Professionaalselt koolitatud lastekaitsetöötaja intervjuuerib last lapsesõbralikult.

3. Lapse arvamust austatakse ja sellega arvestatakse

Vastutav isik hindab lapse olukorda hoolikalt ja otsib viise, kuidas tagada, et lapse arvamust võetaks arvesse.

C) Ohumärgid

- Lapsel pole piisavalt infot oma olukorra kohta või ta ei mõista talle edastatud infot.
- Lapse arvamust eiratakse.
- Laps ei nõustu otsusega.

3. standard Professionaalne otsustamise protsess tagab lapsele parima võimaliku hoolitsuse

Otsustamise protsess hõlmab kaht küsimust. Milline lahendus vastab lapse huvidele? Kui selgub, et laps vajab asendushooldusele paigutamist, siis milline on selle lapse jaoks parim võimalik ümber paigutamine?

Kõik lapse arenguga otseselt seotud osapooled teevad vastavalt oma kogemustele ja oskustele koostööd. Nad saavad ja jagavad asjakohast infot otsustusprotsessi kohta.

Kui on vaja vastu võtta erivajadustega lapsed, siis arvestatakse nende erilisi nõudmisi.

“Kasuperede nõustaja esitab lapse vajadused potentsiaalsetele kasuperedele ja kui nad nõustuvad, siis teavitab keskus last. Ka laps saab üksikasjaliku kirjelduse oma potentsiaalsete kasuperede kohta. Keskus tutvustab last ja päritoluperekonda kasuperega enne, kui laps nende hoole alla paigutatakse. Sellele järgneb leping kõikide osapoolte vahel.”

(Sloveenia lastekaitsetöötaja, kood 27.08.03)

A) Vastutus

-
- Lastekaitse
- Tagab professionaalse otsustamise protsessi.
  - Tagab kaasava ja läbinähtava protsessi.
-

Hoolekandeorganisatsioon

- Annab lastekaitsele kogu vajalikku teavet asendushoolduse kohta, mida ta pakub.
-

B) Juhised

1. Protsess on kaasav ja läbinähtav

Vastutav isik tagab, et kõik osapooled protsessis osalevad. Ta kogub informatsiooni ja dokumente selgel ja arusaadaval viisil. Vastutav isik teavitab osapooli tundlikult ja ettevaatlikult, veendudes, et kõik saavad aru ja et neil on ligipääs olulisele teabele.

2. Tagatakse koostöö väliste organitega

Vastutav isik tagab, et erinevate organisatsioonide professionaalid hindavad lapse olukorda ja annavad nõu.

3. Esitatakse infot lapse ümberpaigutamise võimalike tagajärgede kohta

Vastutav isik hindab põhjalikult võimalikke tegevusplaane ja tagab, et kõik osapooled on ümberpaigutamise võimalikest tagajärgedest teadlikud.

4. Kaalutakse alternatiivset ümberpaigutamise kohta juhuks, kui esialgne koht ei sobi

Vastutav isik tagab, et otsustamise protsessi ajal kaalutakse alternatiivset ümberpaigutamise kohta juhul, kui selgub, esimene valik ei sobi.

5. Otsus põhineb olulistel faktidel

Vastutav isik tagab, et uurimistöö viiakse läbi põhjalikult ja et analüüsitakse kogutud dokumentatsiooni. Nende andmete põhjal tehakse sobiv otsus, millega tagatakse lapse parimad huvid.

6. Lapsele valitakse parim võimalik ümberpaigutamise koht

Lastekaitse valib parima võimaliku ümberpaigutamise koha, võttes arvesse lapse etnilist, sotsiaalset, religioosset ja meditsiinilist tausta. Koos hoolekandeorganisatsiooniga tagab ta, et ümberpaigutamine võimaldab lapsel elada teda kaasahaaravas, toetavas, kaitsvas ja hoolivas keskkonnas.

Potentsiaalne hooldaja peab olema kvalifitseeritud ja saama asjakohaseid ressursse ning ka pidevat jätkukoolitust ja järelevalvet, mis võimaldaks tal lapse (või õdede-vendade) eest hoolitseda.

7. Hoolekandeorganisatsioonid teevad koostööd, kui laps liigub ühest asendushoolduse vormist teise

Kui laps liigub ühest asendushoolduse vormist teise, siis toetavad tema hooldaja ja hoolekandeorganisatsioon seda protsessi ja annavad tulevasele hooldajale vajalikku infot lapse kohta.

C) Ohumärgid

- Otsust ei tehta lapse parimaid huvisid silmas pidades.
- Ümberpaigutamise kohas ei arvestata lapse vajadusi, olukorda ja/või sotsiaalset keskkonda, kust ta pärit on.
- Alternatiivset kohta ei ole juhuks, kui selgub, et esialgne koht ei ole sobiv.
- Otsus ei põhine faktidel.
- Protsess pole dokumenteeritud.
- Informatsioon ei ole läbinähtav.
- Laps, päritolupere ja muud osalised ei ole kaasatud või ei mõista protsessi.
- Otsus on äkiline ja ootamatu lapse ja tema päritolupere jaoks.
- Väliste professionaalide vahel puudub koostöö.

4. standard Õdede ja vendade eest hoolitsetakse neid lahutamata

Asendushoolduse ajal hoolitsetakse õdede ja vendade eest koos. Nad paigutatakse eraldi vaid siis, kui see on nende heaolu jaoks vajalik. Sellisel juhul tagatakse, et nad saavad omavahel suhelda, kui see neile negatiivselt ei mõju.

“Poiss anti üle SOS külale koos oma kahe venna ja kahe õega. Õed ja vennad said kokku jääda ühte majja uude perekonda koos oma SOS ema ja veel kahe lapsega. Ta kasvas üles rahumeelses keskkonnas ja samas oli pidevas kontaktis oma isaga, kes nendega regulaarselt kohtus.”

(Lugu Itaalia poisist, kood 15.01.01)

A) Vastutus

- Lastekaitse**
- Astub kõik vajalikud sammud, et tagada õdede-vendade paigutamine ühte kohta. Valib hoolekandeorganisatsiooni, mis võimaldab erinevas vanuses õdesid-vendi kokku jätta.
  - Korraldab õdede-vendade regulaarsed kohtumised, kui neid ei paigutata ühte kohta.

Hoolekandeorganisatsioon

- Omab struktuuri, mis võimaldab erinevas vanuses õed-vennad koos paigutada.

- Hooldaja**
- Toetab regulaarset kontakti õdede-vendade vahel, kui nad ei paigutata ühte kohta.

B) Juhised

1. Õed-vennad paigutatakse ühte kohta

Lastekaitse tagab õdede ja vendade paigutamise ühte kohta. Võimaluse korral täidetakse laste soovid. Nii saavad hoolekandeorganisatsioonid, mis õdesid ja vendasid kokku paigutavad, tuge ja praktilist suunamist.

Hoolekandeorganisatsioon tagab selle, et õdede-vendade asendushooldusel oleks adekvaatsed struktuurid.

2. Õdede-vendade vaheline kontakt säilitatakse, kui nad ei paigutata ühte kohta.

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioon annavad vajalikud ressursid (nt rahaline abi) ja toetavad selleks, et eraldi paigutatud õed-vennad saaksid säilitada kontakti. Tulevast hooldajat informeeritakse laste õdedest ja vendadest, kes ei ole temaga ühte kohta paigutatud.

C) Ohumärgid

- Õed-vennad lahutatakse.
- Põhjused, miks õed-vennad lahutatakse, ei ole õigustatud ja ei vasta laste parimatele huvidele.
- Hoolekandeorganisatsioonil ei ole adekvaatseid struktuure õdede-vendade eest hoolitsemiseks.
- Eraldatud õdedel-vendadel on vähe kontaktivõimalusi või puuduvad need üldse.

5. standard Uude koju üleminek valmistatakse hoolikalt ette ja viiakse läbi ettevaatlikult ning tundlikult

Kui asendushoolduse vormi osas on kokkuleppele jõutud, siis valmistab valitud hoolekandeorganisatsioon lapse vastuvõtmise hoolikalt ette. Vastuvõtt peab olema järk-järguline ja põhjustama võimalikult vähe ootamatusi. Üleminek uude kohta korraldatakse protsessina, mille peamine eesmärk on seista lapse huvide ja kõikide osapoolte heaolu eest.

“Tulevased kasuvanemad hakkasid lastega kohtuma, kuid üleminekuprotsessi ei kiirustatud tagant. [...] Nad said kokku üheks või kaheks tunniks; seejärel pikendati kohtumiste kestust. Naine mäletab, et tema abikaasa [...] võttis lapsed kodust peale ja viis nad kooli. Pärast kooli oli ka naine koos nendega, et koos koolitükke teha ja seejärel nad koju viia. [...] Selle protsessi käigus tutvustati lapsi ka laiendatud perekonnaga. Protsess võttis aega kuus kuud enne, kui nad lõplikult kasu-pere juurde kolisid. Kõik tundsid, et olid muudatuseks valmis.”

(Hooldaja Maltalt, kood 19.06.01)

A) Vastutus

Lastekaitse • Koostöös hoolekandeorganisatsiooni ja hooldajaga tagab, et vastuvõtmisprotsess on professionaalselt ettevalmistatud ja läbiviidud.

Hoolekandeorganisatsioon

• Tagab, et hooldajal on piisavad ressursid ja toetus lapse vastu võtmiseks ja tema eest hoolitsemiseks.

Hooldaja • Valmistab ette sobiva vastuvõtu lapse jaoks ja tagab vastuvõtmisprotsessi professionaalse läbiviimise.

B) Juhised

1. Vastuvõtmisprotsess valmistatakse ette ja viiakse läbi professionaalselt

Vastuvõtmisprotsess valmistatakse ette ja viiakse läbi tihedas koostöös kõikide asjakohaste osapooltega. Lapse vastuvõtmise ettevalmistamiseks eraldatakse piisav aeg ja muud ressursid.

Lastekaitse vastutav isik tagab, et korraldusi ja kokkuleppeid arutatakse kõikide osapooltega ja et need on realistlikud, ausad ja kõigile siduvad.

Hoolekandeorganisatsiooni ja hooldaja võimet pakkuda vajalikku hoolitsust kontrollitakse. See analüüs keskendub eriti sellele, kas hooldaja on piisavalt koolitatud, kas ta on saanud jätkukoolitust ja järelevalvet ning kas tal on piisavalt ressursse.

2. Päritolupere on täielikult vastuvõtmise protsessi kaasatud

Lastekaitse ja tulevane hoolekandeorganisatsioon tagavad, et laps ja tema päritolupere on kaasatud, neid nõustatakse ja toetatakse kogu vastuvõtmise protsessi ajal.

3. Laps tutvub tulevase koduga

Vastutav isik tagab, et lapsel oleks võimalik tutvuda tulevase kodu ja hooldajaga.

4. Ümberpaigutamine häirib ja segab võimalikult vähe

Vastutav isik tagab selle, et ümberpaigutamine häiriks ja segaks last ning tema päritoluperet võimalikult vähe.

C) Ohumärgid

- Vastuvõtmise protsessi ei valmistata ette ja/või viida läbi professionaalselt.
- Hooldaja pole lapse vastuvõtmiseks ja/või tema eest hoolitsemiseks valmistunud.
- Hooldajal pole piisavalt ressursse.
- Hooldaja ei tee koostööd lastekaitsega.
- Lapsel ja tema päritoluperel on vähe infot uue kodu kohta või puudub info üldse.
- Korraldused pole realistlikud, ausad ja siduvad.
- Osapooled pole protsessi kaasatud.
- Lapse ja tulevase hooldaja vahel pole kontakti enne vastuvõtmist.
- Vastuvõtu üritus puudub.
- Laps tunneb, et vastuvõtmine häirib oluliselt tema perekonda ja/või sotsiaalset keskkonda.

6. standard Asendushooldust suunavad ja juhivad juhtumiplaan ja individuaalne arengukava

Individuaalne juhtumiplaan luuakse otsustamise protsessi ajal, mida arendatakse edasi ja rakendatakse kogu asendushoolduse käigus. See kava peab suunama lapse üldist arengut.

Arengukava määrab kindlaks lapse arengutaseme, paneb paika eesmärgid ja mõõdab ning selgitab välja ressursid, mida on vaja lapse arengu toetamiseks. See kava suunab ja mõjutab iga otsust, mis asendushoolduse ajal tehakse.

“Institutsiooni meeskond [...] ja sotsiaaltöötaja [...] korraldasid mitu kohtumist personali, lapse ja vennaga selleks, et olukorda paremini tundma õppida. Nad määrasid kindlaks poisi vajadused ja koostasid tegevuskava võimalike ressursside ja professionaalse sekkumise võimaluste alusel.”
(Lugu Bulgaaria poisist, kood 3.01.03)

A) Vastutus

Lastekaitse • Vastutab lapse potentsiaali mitmedistsiplinaarse hindamise eest ja individuaalse juhtumiplaani koostamise eest, mis lapse üldist arengut suunaks.

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab, et asendushoolduse protsess põhineks individuaalsel juhtumiplaanil ja arengukaval
  - Tagab, et juhtumiplaan suunaks pakutavat asendushooldust.
  - Toetab hooldajat arengukava arendamisel.
-

Hooldaja • Vastutab juhtumiplaani rakendamise ja edasise arendamise eest.

B) Juhised

1. Juhtumiplaan ja individuaalne arengukava koostatakse

Koostöös mitmedistsiplinaarse meeskonnaga koostab lastekaitse juhtumiplaani ja arengukava, mis võtab arvesse ressursid ja lapse potentsiaali.

2. Laps osaleb individuaalse juhtumiplaani ja arengukava koostamisel

Lapse osalemine oma juhtumiplaani ja arengukava koostamisel ning edasisel arendamisel tagatakse. Osalemistase sõltub tema arusaamise tasemest.

3. Juhtumiplaan ja individuaalne arengukava vaadatakse teatud aja järel uuesti üle

Hooldaja vastutab juhtumiplaani rakendamise ja arengukava arendamise eest. Juhtumiplaan ajakohastatakse teatud aja järel koostöös kõikide asjaosalistega.

C) Ohumärgid

- Puudub dokumenteeritud hinnang.
- Juhtumiplaan või arengukava ei vasta lapse vajadustele.
- Kõik asjaosalised pole juhtumiplaani ja arengukava arendamisse kaasatud.
- Osapooled ei ole individuaalse juhtumiplaani ja arengukavaga nõus.
- Juhtumiplaani ja arengukava ei ajakohastata pidevalt.

2. standardiala

Asendushoolduse protsess

Asendushoolduse protsess tähendab perioodi vastuvõtmise protsessi ja asendushoolduselt lahkumise protsessi vahel.

Asendushooldusel olevaid lapsi ja noorukeid toetatakse nende tuleviku kujundamises ning enesekindlaks, iseseisvaks ning osalevaks ühiskonnaliikmeks kasvamisel. See toimub toetavas, kaitsvas ja hoolivas keskkonnas elades.

See standardiala sisaldab järgmiseid standardeid:

- 7. standard:** Laps paigutatakse ümber vastavalt tema vajadustele, olukorrale ja tema päritolupere sotsiaalsele taustale
- 8. standard:** Lapsel säilib kontakt oma päritoluperega
- 9. standard:** Hooldajad on kvalifitseeritud ja neil on adekvaatsed töötingimused
- 10. standard:** Hooldaja suhe lapsega põhineb mõistmisel ja austusel
- 11. standard:** Last julgustatakse aktiivselt osalema otsuste tegemises, mis tema elu otseselt mõjutavad
- 12. standard:** Lapse eest hoolitsetakse sobivates tingimustes
- 13. standard:** Erivajadustega laste eest hoolitsetakse sobivalt
- 14. standard:** Last/noorukit valmistatakse pidevalt ette iseseisvaks eluks

7. standard

Laps paigutatakse ümber vastavalt tema vajadustele, olukorrale ja tema päritolupere sotsiaalsele taustale

Laps kasvab teda kaasa haaravas, toetavas, kaitsvas ja hoolivas keskkonnas. Kui lapsel on võimalik üles kasvada hoolivas perekeskkonnas, siis on nimetatud tingimused täidetud.

Uues elukohas on lapsel võimalik luua stabiilne suhe oma hooldajaga ja säilitada kontakt oma sotsiaalse tausta ja keskkonnaga.

“Minu kasuvanemad lähtusid sellest, mis mulle hea ja kasulik oli. Mulle on tähtis, et nad võtsid mind sellisena, nagu ma olen, ja et nad austavad minu arvamust ja usku, privaatsust, ning et ma saan kasutada oma emakeelt.”

(Tüdruk Sloveeniast, kood 27.02.01)

A) Vastutus

Lastekaitse

- Algatab, otsib ja korraldab parima võimaliku ümberpaigutuse lapse jaoks vastavalt tema vajadustele, olukorrale ja päritolupere sotsiaalsele keskkonnale.

Hoolekandeorganisatsioon

- Annab hoolekandemudelid, mis vastavad lapse vajadustele ja lastekaitse nõuetele.
- Koostöös lastekaitsega hindab, kas pakutud ümberpaigutus vastab lapse vajadustele, olukorrale ja päritolupere sotsiaalsele keskkonnale.

Hooldaja

- Tagab, et uus kodu vastaks lapse vajadustele, tema olukorrale ja päritolupere sotsiaalsele keskkonnale.
- Teeb lapse ja tema päritoluperega selle protsessi ajal koostööd.

B) Juhised

1. Last ja tema päritoluperet teavitatakse perepõhise asendushoolduse võimalustest

Kui on olemas sobivad perepõhised asendushoolduse võimalused, siis teavitatakse last ja tema päritoluperet nendest võimalustest.

Lastekaitse julgustab hoolekandeorganisatsioone pakkuma perepõhist asendushooldust. Kui laps läheb mõnda asutusse ravile, peab hoolekandeorganisatsioon leidma võimaluse ühendada see ravi perepõhise asendushooldusega.

2. Laps paigutatakse ümber võimalikult heasse keskkonda

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioon tagavad, et tulevane elukoht võimaldab last kaasava, toetava, kaitsva ja hooliva keskkonna.

3. Ümberpaigutus täidab lapse vajadused, vastab tema olukorrale ja päritolupere sotsiaalsele keskkonnale

Hoolekandeorganisatsioon püüab teadlikult tagada selle, et ümberpaigutus vastaks lapse vajadustele, olukorrale ja päritolupere sotsiaalsele keskkonnale.

Lapse kogukonna ja uue elukoha vahelist distantsi tuleb arvesse võtta.

4. Uus elukoht aitab lapsel arendada kiindumus- ja kuuluvustunnet

Hooldaja tagab, et lapsel on oma isiklik ruum, ja loob keskkonna, kus laps saab arendada kiindumus- ja kuuluvustunnet.

5. Asendushoolduse kvaliteeti kontrollitakse regulaarselt

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioon hindab regulaarselt asendushoolduse kvaliteeti.

C) Ohumärgid

- Lapse eest ei hoolitseta perepõhise asendushoolduse mudeli järgi.
- Lapse ja tema päritolupere ja sotsiaalse keskkonna vahel puudub kontakt.
- Lapse, tema päritolupere ja sotsiaalse keskkonna vaheline distants takistab nendevahelist kontakti.
- Lapsel pole võimalik rääkida oma keeles, tegelda oma usu ja kultuuriga.
- Korraldused pole realistlikud, ausad ja/või siduvad.
- Laps tunneb, et tema hoolitsus pole teda kaasav, toetav, kaitsev ja hooliv.
- Laps tunneb, et ta ei saa toetuda stabiilsele, usalduslikule ja kindlale suhtele oma hooldajaga.
- Lapsel pole privaatsust.
- Hooldaja vahetub pidevalt.
- Hooldaja ei suhtu lapse olukorda tundlikult.

8. standard Lapsel säilib kontakt oma päritoluperega

Lapse suhet oma päritoluperega julgustatakse, säilitatakse ja toetatakse, kui see on lapse huvides.

“Sotsiaaltöötaja on kontakti väga julgustanud. [...] Tegelikult on kasuema lisaks lapse eest hoolitsemisele ja lapse viimisele tema bioloogilise ema juurde nende kohtumiste ajal õpetanud emale ka lapse eest hoolitsemist. Nendevaheline positiivne suhe on lapse jaoks tähtis. Teda on see väga palju aidanud, et tema ema ja kasuema saavad hästi läbi.”

(Sotsiaaltöötaja Maltalt, kood 19.08.04)

“... lapse ja tema bioloogiliste vanemate sidet ja suhet tuleb toetada ja [...] lasta lapsel teha otsus selle kohta, millist suhet ta oma bioloogiliste vanematega soovib.”

(Sotsiaaltöötaja Eestist, kood 7.08.01)

A) Vastutus

Lastekaitse • Tagab, et lapse ja tema päritolu pere vahel säiliks kontakt.

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab ja julgustab kontakti päritoluperega.
  - Toetab hooldajat.
-

Hooldaja

- Toetab kontakti lapse ja tema päritolupere vahel.
  - Teeb päritoluperega koostööd.
-

B) Juhised

1. Lastekaitse aitab kaasa kontakti säilimisele lapse ja tema päritolupere vahel

Lastekaitse julgustab, toetab ja jälgib kontakti lapse, hooldaja ja päritolupere vahel. Samuti aitab kaasa koostööle kolme osapoole vahel.

Lastekaitse pakub nõustamist lapsele, päritoluperele ja hooldajale.

2. Hoolekandeorganisatsioon ja hooldaja toetavad lapse ja tema päritolupere kontakti.

Hoolekandeorganisatsioon koolitab ja toetab hooldajat päritoluperega koos töötades.

Hooldaja aitab lapsel oma elulooga tuttavaks saada ja julgustab teda säilitama kontakti oma päritoluperega ning sotsiaalse, religioosse ja kultuurilise taustaga.

Hooldaja teavitab päritoluperet regulaarselt lapse arengust.

3. Päritolupere on lapse ellu kaasatud

Hoolekandeorganisatsioon ja päritolupere defineerivad selgelt lapse arenguga seotud rollid, õigused ja vastutuse kooskõlas kohalike seadustega.

Hoolekandorganisatsioon toetab päritoluperekonda nende püüdes lapse olukorda mõista ja julgustab perekonda last aitama.

4. Kontakti sagedust ja kvaliteeti hinnatakse regulaarselt

Lapse ja tema perekonna kontakti sagedust ja kvaliteeti tuleb hinnata regulaarselt. Kontakt toimub kooskõlas individuaalse juhtumiplaani, ja/või arengukava ja/või muude võimalike kokkulepetega.

C) Ohumärgid

- Lapse ja tema päritolupere vahel kontakt puudub, kuigi see oleks lapse huvides.
- Lapse ja tema päritolupere vahel on kontakt, kuigi see ei ole lapse huvides.
- Päritolupere käitub vastuolus lapse huvidega.
- Lapse ja tema päritolupere kontakti ei toetata.
- Põhjused, miks lapse ja tema päritolupere kontakti ei toetata, ei ole piisavalt argumenteeritud.

9. standard Hooldajad on kvalifitseeritud ja neil on adekvaatsed töötingimused

Hooldajaid hinnatakse, valitakse ja koolitatakse põhjalikult enne, kui nad saavad hakata lapse eest hoolitsemise eest vastutama. Neid koolitatakse pidevalt ja samuti saavad nad professionaalset tuge, mille abil tagatakse lapse areng.

“Kasuvanema koolitus oli suurepärane. Minu abikaasal ja minul oli varemgi kasulapsi olnud, kuid me mõistsime, et teadsime väga vähe. [...] Nüüd ma olen väga veendunud, et keegi ei peaks endale kasulast võtma, kui ta ei ole kasuvanemakoolitust läbinud.”

(Hooldaja Islandilt, kood 13.06.01)

A) Vastutus

Lastekaitse

- Määrab kindlaks hooldaja kvalifikatsioonikirjelduse.
- Tagab, et kõik hooldajad vastaksid vähemalt kvalifikatsioonikirjeldusele.

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab, et kõik hooldajad vastavad vähemalt kvalifikatsioonikirjeldusele.
- Tagab jätkukoolituste ja -toetuse.

Hooldaja

- Osaleb jätkukoolitustes.

B) Juhised

1. Hooldajad valitakse ja koolitatakse kooskõlas tunnustatud kvalifikatsioonikirjeldusega.

Lastekaitse tagab, et laps paigutatakse hoolekandeorganisatsiooni, mis professionaalselt hooldajaid koolitab ja toetab kooskõlas kvalifikatsioonikirjeldusega.

Hooldaja kvalifikatsioonikirjeldus peab sisaldama hooldaja võimet tegutseda ÜRO Laste Õiguste Konventsioonist, lastekaitse nõuetest (käitumisjuhend) ja laste arengu alastest teadmistest lähtuvalt. Neid koolitatakse kasutama keelt, mis sobib lapse/nooruki mõtlemisviisiga. Nad loovad lähedase suhte lapse/noorukiga, neil on hea kuulamisoskus, nad on mõistvad, empaatilised ja kannatlikud.

Hoolekandeorganisatsioon tagab, et hooldajat hinnatakse, valitakse, koolitatakse, toetatakse ja jälgitakse põhjalikult.

2. Hooldajatel on ligipääs professionaalsele koolitusele ja toetusele

Hooldajal on ligipääs professionaalsele koolitusele ja toetusele vastavalt tema vajadustele ja soovidele. Üldiselt pakub hoolekandeorganisatsioon hooldajale võimalusi kogemusi ja praktikaid jagada, osaleda olulistel kohtumistel ja konverentsidel ning saada koolitust, nõustamist ja järelevalvet.

3. Hooldajatel on adekvaatsed töötingimused

Hooldajat toetatakse adekvaatsete töötingimuste kaudu. Ta elab kohas, kus on piisav infrastruktuur. Hooldaja saab toetuda rahalistele ja inimressurssidele, mis on vajalikud selleks, et ta saaks oma vastutust täita.

4. Võrgustike loomist julgustatakse

Lastekaitse ja/või hoolekandeorganisatsioon julgustavad formaalsete ja mitteformaalsete võrgustike loomist selleks, et hooldajatel oleks võimalik kogemusi ja tõhusaid praktikaid jagada.

C) Ohumärgid

- Hooldaja kvalifikatsiooni osas puuduvad minimaalsed nõuded.
- Hooldajaid ei hinnata ja valita põhjalikult.
- Hooldajatel pole ligipääsu adekvaatsele professionaalsele koolitusele ja/või toetusele.
- Hooldajad keelduvad professionaalsest koolitusest ja/või toetusest.
- Koolitustel osalemist ja toetuse saamist ei julgustata.

10. standard Hooldaja suhe lapsega põhineb mõistmisel ja austusel

Hooldaja pöörab lapsele individuaalset tähelepanu ja püüab teadlikult usaldust tekitada ning last mõista. Hooldaja suhtleb lapsega alati avatult, ausalt ja austavalt.

“Nad (kasuvanemad) hoolitsesid tema eest loomulikul moel. Nad olid kannatlikud ja ei andnud alla. Nad olid avatud ja rääkisid asjadest positiivses võtmes. Nad rääkisid kõigest, sealhulgas ka asjadest, mis on keerukad olnud. Samuti näitasid nad välja, et ta meeldis neile ja kallistasid teda palju.”

(Rootsi poisi lugu, kood 29.01.01)

“Ma olen oma kasuvanematele väga tänulik. Nad võtsid mu oma perre, kui ma olin 14-aastane. Nad õpetasid mulle, mida perekond tähendab: armastust, lojaalsust ja austust inimeste vastu. Nad õpetasid mulle, kuidas süüa teha. Nad õpetasid mulle, et ma ei peaks kartma oma tundeid väljendada ja välja ütleva, kui mind miski vaevab. Nad lihtsalt armastasid mind ja ma õppisin neilt väga palju. Ma ei olnud õrnusega harjunud ja alguses tekitas see minu piinlikkust. Ma olin väga häbelik. Ma hindasin seda, et mu kasuema ei löönud mind kunagi. Juba seegi tundus mulle suur asi. Mu lapsepõlve õudused olid nagu must vari, mis mul kaua aega järgi käis.”

(Tüdruk Lätist, kood 16.02.01)

A) Vastutus

Lastekaitse

- Edastab hoolekandeorganisatsioonile ja hooldajale kogu info lapse tausta kohta.
- Tagab koostöö päritolupere ja hooldaja vahel.

Hoolekandeorganisatsioon

- Toetab hooldajat lapsega stabiilse suhte loomisel ja säilitamisel.
- Tagab selle, et hooldajal on vajalikud oskused luua lapsega hea suhe.

Hooldaja

- Pakub lapsele võimaluse luua usalduslik suhe.

B) Juhised

1. Hooldaja saab infot, koolitust ja toetust

Lastekaitse informeerib hoolekandeorganisatsiooni ja hooldajat lapse taustast, et neil oleks võimalik lapsele sobival viisil läheneda.

Hoolekandeorganisatsioon koolitab ja toetab hooldajat selleks, et luua ja säilitada lapsega stabiilne suhe.

2. Hooldaja pakub lapsele võimaluse luua stabiilne suhe

Hooldaja loob toetava raamistiku, mis põhineb mõistmisel ja austusel, võimaldades arendada lähedane, aus, konfidentsiaalne ja stabiilne suhe.

3. Hooldaja läheneb igale lapsele individuaalselt

Hooldaja arvestab alati lapse tausta, individuaalseid vajadusi, võimeid ja mõistmise taset.

C) Ohumärgid

- Lapse ja hooldaja suhtes puudub austus ja mõistmine.
- Lapse kohta lekib infot.
- Laps distantseerib ennast hooldajast.
- Hooldajad vahetuvad sageli.

11. standard Last julgustatakse aktiivselt osalema otsuste tegemises, mis tema elu otseselt mõjutavad

Last tunnustatakse kui oma elu asjatundjat. Last teavitatakse, kuulatakse ja võetakse tõsiselt ning tema tugevuses nähakse suurt potentsiaali. Last julgustatakse oma tundeid ja kogemusi väljendama.

“Hooldajate toetus oli väga tähtis [...] see on oluline, et hooldaja räägib sulle, et sa oled tähtis, et sinust võib keegi saada [...] Ma arvan, et haridustöötajad väärtustasid mind kõige enam ja toetasid kõige rohkem [...] nad alati toetasid mind (kui ma tahtsin ülikooli minna). Nad ei olnud kunagi vastu.”

(Tüdruk Hispaaniast, kood 28.02.01)

A) Vastutus

Lastekaitse • Jälgib, et laps osaleks otseselt tema elu mõjutavate otsuste tegemises.

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab, et osalemine oleks asendushoolduse protsessi terviklik osa.
-

Hooldaja

- Julgustab last tegema otseselt tema elu mõjutavaid otsuseid.
  - Aktiivselt toetab lapse osalemist.
-

B) Juhised

1. Hoolekandeorganisatsioon toetab lapse osalemist

Hoolekandeorganisatsioon:

- pakub ressursse lapse osaluse suurendamiseks;
- arendab ja kasutab erinevaid vahendeid, mille abil tagatakse lapse aktiivne osalus;
- töötajate kaasamise abil edendab nendes osalemist tähtsustavat suhtumist;
- tagab, et kõik lapse hoolekandes osalevad pooled saavad professionaalset koolitust selleks, et toetada lapse osalust.

2. Hooldaja toetab lapse aktiivset osalust

Hooldaja:

- teavitab last tema õigustest ja kõikidest olulistest, tema elu puudutavatest teemadest;
- kuulab, julgustab ja toetab last, kui ta teeb otsuseid oma elu kohta.

3. Hooldaja usub lapse võimetusse ja potentsiaali ning toetab teda

Hooldaja:

- määrab kindlaks lapse potentsiaali ja julgustab teda seda kasutama ja arendama;
- austab lapse individuaalsust, arvestab tema arvamustega ja toetab tema püüdlusi iseseisva elu poole;
- näitab üles huvi lapse vastu ja seega näitab, et laps on tähtis.

C) Ohumärgid

- Osalusvahendeid pole arendatud ja/või ei kasutata.
- Laps ei osale tema elu puudutavate otsuste tegemises.
- Laps tunneb, et tema potentsiaali ei tunta ega toetata.
- Laps tunneb, et teda ei kuulata ega mõisteta.
- Laps ei tunne, et tal oleks piisavalt infot oluliste teemade ja tema õiguste kohta.

12. standard Lapse eest hoolitsetakse sobivates tingimustes

Hoolekandeorganisatsiooni elamistingimused ja infrastruktuur rahuldavad lapse vajadusi mugavuse, turvatunde, tervisliku keskkonna ja ka hariduse ning kogukonna järele.

“Ma ei mäleta täpselt, millal ma esimest korda tundsin ennast oma kasuperes hästi. Võib-olla oli see siis, kui ma vannis käisin. Puhtus on mulle väga oluline. Teate küll, sind viiakse voodisse kell 7.30, võib-olla isegi kantakse rätiku sees, kausis on puuvili, söögiajad on alati samal ajal, kõik asjad on struktureeritud. Isegi väiksed asjad on nii tähtsad.”

(Tüdruk Iirimaaalt, kood 13.02.06)

“Ma kasutan [...] vorme [...] selleks, et hinnata laste arengut, kelle eest hoolitsetakse hoolekandesüsteemis. Kui ma neid vorme regulaarselt täidan, siis aitab see mul planeerida, otsuseid teha, üle kontrollida ja jälgida lapse arengut ja tema eest hoolitsemist. [...] Näiteks (ükskord) diagnoositi ühel poisil institutsioonis piimaallergia [...] see info oli kasuvanemate jaoks äärmiselt tähtis.”

(Sotsiaaltöötaja Ungarist, kood 12.08.01)

A) Vastutus

Lastekaitse • Garanteerib ümberpaigutuse, mis pakub adekvaatseid elamistingimusi ja rahulda lapse materiaalsed vajadused.

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab mugava, turvalise, tervisliku ja stabiilse keskkonna lapse jaoks.
-

Hooldaja

- Pakub lapsele mugava, turvalise, tervisliku ja stabiilse kodu.
-

B) Juhised

1. Lapse eest hoolitsetakse sobivates elamistingimustes

Lastekaitse jälgib seda, et lapse elamistingimuste osas oleksid täidetud minimaalsed nõuded; need hõlmavad mugavust, turvalisust, tervislikke elamistingimusi, aga ka takistamata ligipääsu haridusele ja kogukonnale. Lisaks sellele tagab see ümberpaigutuse, mis vastab neile minimaalsetele nõuetele.

2. Hoolekandeorganisatsioon täidab minimaalsed nõuded

Hoolekandeorganisatsioon garanteerib oma hoolekande kvaliteedi kirjalikus dokumendis. See kvaliteet tagatakse sellega, et võimaldatakse ümberpaigutus, mis täidab kohustuslikke minimaalseid nõudeid.

Kirjalik dokument on kõigile kättesaadav.

3. Tagatakse lapse heaolu ja sobivad materiaalsed elamistingimused

Hooldaja järgib kohustuslikke minimaalseid nõudeid selleks, et tagada mugavus, turvalisus ja tervislikud elamistingimused, aga ka vaba ligipääs haridusele ja kogukonnale.

C) Ohumärgid

- Puuduvad kohustuslikud minimaalsed nõuded lapse elamistingimuste kohta.
- Lapse ümberpaigutus ei täida kohustuslikke minimaalseid nõudeid.
- Hoolekandorganisatsioonil puudub kirjalik dokument ja/või ei ole see kättesaadav.

13. standard Erivajadustega laste eest hoolitsetakse sobivalt ja asjakohaselt

Hooldajaid koolitatakse pidevalt ja spetsiifiliselt ning toetatakse selleks, et nad suudaksid täita oma hoolealuste laste erivajadusi.

“Abiks olid [...] kasuema haridus, oskused ja kogemus lastega töötamisel [...] Psühholoog, kes töötas laste kodus, [...] teavitas neid poisi haigusloost ja tema tervislikust seisundist. [...] Talle oli iga päev vaja aega pühendada, õpetada talle põhioskuseid, õpetada teda riidesse panema, selgitada põhimõisteid, õpetada teda rääkima lausetega, ära tundma kujusid ja värve. Isegi mängimist oli talle vaja õpetada.”

(Hooldaja Tšehhist, kood 5.06.05)

“Tänu koostööle kõneterapeudiga õppis kasuvanem aitama poisil üle saada nendevahelistest suhtlusprobleemidest, mille oli põhjustanud poisi kuulmispuue.”

(Hooldaja Tšehhist, kood 5.06.0)

A) Vastutus

Lastekaitse • Tagab, et erivajadustega lapse ümberpaigutamine on sobiv.

Hoolekandorganisatsioon

- Tagab, et erivajadustega laps saab asjakohast hoolitsust.
  - Tagab, et erivajadustega laps saab vajadusel ravi.
-

Hooldaja • Võimaldab erivajadustega lapsele sobiva hoolitsuse.
• Tagab, et erivajadustega laps saab vajadusel professionaalset ravi.

B) Juhised

1. Erivajadustega lapse ümberpaigutamine valmistatakse põhjalikult ette enne vastuvõtmist

Lastekaitse annab hoolekandorganisatsioonile ja hooldajale kogu vajaliku info, mis on vajalik lapse erivajadustega hakkama saamiseks.

2. Erivajadustega laste eest hoolitsetakse sobivalt

Hooldaja toetab ja julgustab lapse üldist arengut vastavalt lapse individuaalsele potentsiaalile. Ta tagab, et laps on kaasa haaratud ja ta osaleb.

3. Erivajadustega laste hooldajad saavad spetsialiseeritud koolitust ja toetust

Lastekaitse ja/või hoolekandeorganisatsioon tagavad pideva koolituse ja toetuse hooldajatele selleks, et nad oleksid kvalifitseeritud töötamaks erivajadustega lastega.

4. Hooldaja teeb koostööd spetsialistidega

Hooldaja küsib tuge ja teeb koostööd pädevate institutsioonide ja spetsialistidega selleks, et rahuldada lapse erivajadusi.

C) Ohumärgid

- Erivajadustega lastele ei ole sobivad hoolekande vorme.
- Ümberpaigutamisel ei võeta lapse erivajadusi arvesse.
- Erivajadustega laps ei saa sobivat hoolitsust.
- Hooldajal pole adekvaatset infot, koolitust ja/või toetust, et erivajadustega lapse eest hoolitseda.
- Koostöö hooldajate ja spetsialistide vahel puudub või on ebapiisav.
- Last ravivatel spetsialistidel pole vajalikku kvalifikatsiooni erivajadustega lastega hakkama saamiseks/nende ravimiseks.

14. standard Last/noorukit valmistatakse pidevalt ette iseseisvaks eluks

Last/noorukit toetatakse oma tuleviku kujundamisel, mille eesmärgiks on saada enesekindlaks, iseseisvaks ja osalevaks ühiskonnaliikmeks. Tal on ligipääs haridusele ja tal on võimalik omandada elus vajalikke oskuseid ning väärtuseid.

Last/noorukit toetatakse enesehinnangu arendamisel. See võimaldab tal tunda ennast tugevalt ja turvaliselt ja võimelisena raskustega hakkama saada.

“Ema ülesanne on kasvatada lapsed üles nii, et nad näevad end inimesena, kellel on väärtused, väärikus, võimed ja tugevus, mille abil kannatada ära valu ja suuta oma elu edasi elada.”

(Hooldaja Leedust, kood 17.08.02)

“Harija/õpetaja tähtsust tuleb rõhutada ja temalt abi paluda. [...] Hoolekandeorganisatsiooni töömees peaks olema nagu õpetaja ja temalt peaks olema võimalik õppida puusepa tööd; samuti oleks kasulik õppida autot ja korterit remontima. [...] Kui õnnestub noortekodus elamise ajal kuskil töötada, [...] siis pole sul millestki puudust. [...] need, kes teevad rohkem, saavad rohkem; need, kes teevad vähem, saavad vähem.”

(Poiss Eestist, kood 7.01.02)

A) Vastutus

-
- Lastekaitse**
- Jälgib lapse/nooruki arengut seoses iseseisvaks eluks valmistumisega, nagu on arengukavas ja juhtumiplaanis kokku lepitud.
  - Tagab, et lapsel/noorukil oleks ligipääs optimaalsele haridusele.
-

- Hoolekandeorganisatsioon**
- Annab sobiva raamistiku ja programmid, mis toetavad last/noorukit iseseisvaks saamisel.
-

- Hooldaja**
- Toetab last/noorukit iseseisvaks saamisel.
-

B) Juhised

1. Hooldaja pakub individualiseeritud koolitust ja toetust

Hooldaja tagab, et last/noorukit koolitatakse ja toetatakse tema arenemisel enesekindlaks inimeseks juhtumiplaanis ja arengukavas paika pandud vajadustega. Hooldaja keskendub ennekõike järgmistele punktidele:

- Last/noorukit julgustatakse võtma endale igapäevaseid kohustusi. Vastavalt tema mõistmise tasemele toetatakse last/noorukit enda eest hoolitsemisel ja raha, juriidiliste küsimuste, kindlustuse ja muude praktiliste küsimustega tegelemisel.
- Last/noorukit toetatakse sotsiaalsesse võrgustikku integreerumisel ja selles võrgustikus olevate inimestega kontakti säilitamisel.
- Hooldaja uurib välja lapse/nooruki huvid ja kavandab tegevusi nii, et need toetaksid lapse/nooruki teadmiste ja oskuste arengut.

2. Iseseisvaks eluks valmistumist organiseeritakse kui pidevat protsessi

Hooldaja, keda toetab hoolekandeorganisatsioon, valmistab last/noorukit ette iseseisvaks eluks. See protsess põhineb individuaalsel arengukaval.

Arengukavas nähakse lapse/nooruki ettevalmistust iseseisvaks eluks pideva protsessina. See võtab arvesse sobiva raamistiku ja võimalused ja/või programmid, mis toetavad teda iseseisvaks saamisel.

3. Lapsele/noorukile pakutakse enesearendamise võimalusi/programme

Hoolekandeorganisatsioon ja hooldaja loovad võimalusi ja/või programme, mille raames last/noorukit koolitatakse, et ta õpiks endale vastutust võtma, väärtuseid ja norme kujundama ning oskuseid arendama.

Laps/nooruk osaleb enesearendamise võimaluste/programmide arendamises, rakendamises ja hindamises.

4. Lapsel/noorukil on ligipääs kõrgetasemelisele haridusele

Lapsel/noorukil on ligipääs parimatele võimalikele hariduse omandamise vormidele ning teda julgustatakse sellest osa saama vastavalt tema potentsiaalile ja huvidele.

Last/noorukit julgustatakse osalema tunniplaani järgsetes ja -välistes tegevustes vastavalt tema huvidele.

C) Ohumärgid

- Ettevalmistust iseseisvaks eluks ei ole arengukavas arvatud.
- Puuduvad enesearendamise võimalused/programmid.
- Lapsel/noorukil ei lubata kasutada enesearendamise võimalusi/programme.
- Laps/nooruk tunneb, et ta ei ole hästi valmistunud ja teda ei toetata tema iseseisvumises.
- Laps/nooruk ei ole sotsiaalsesse võrgustikku integreeritud.
- Lapse/nooruki hariduse omandamist ei julgustata.
- Laps/nooruk ei veeda oma vaba aega produktiivselt.
- Last/noorukit ei kuulata.

3. standardiala

Asendushoolduselt lahkumise protsess

Termin "asendushoolduselt lahkumise protsess" viitab protsessile, mille käigus laps/nooruk saab iseseisvaks, naaseb oma päritolupere juurde või liigub edasi järgmisesse elukohta. See protsess sisaldab otsustamist, väljakolimist ja asendushooldusejärgset toetust.

See standardiala sisaldab järgmiseid standardeid:

- 15. standard:** Asendushoolduselt lahkumise protsess kavandatakse ja viiakse ellu põhjalikult
- 16. standard:** Asendushoolduselt lahkumise protsessi käigus toimub suhtlus asjakohasel ja tulemuslikul viisil
- 17. standard:** Last/noorukit julgustatakse asendushoolduselt lahkumise protsessis osalema
- 18. standard:** Tagatakse pidev tugi ja kontaktivõimalused

15. standard Asendushoolduselt lahkumise protsess kavandatakse ja viiakse ellu põhjalikult

Asendushoolduselt lahkumise protsess on äärmiselt oluline asendushoolduse etapp ja seda tuleb põhjalikult kavandada ja hoolikalt ellu viia. Peamiselt põhineb see lapse/nooruki individuaalsel juhtumiplaanil.

Last tunnustatakse oma asendushoolduse kvaliteedi eksperdina. Tema tagasiside on väga vajalik selleks, et parandada hoolekandesüsteemi kvaliteeti ja arendada vastavat mudelit.

“Mentor algatas regulaarsed planeerimiskoosolekud kõikide osalistega ehk siis perekonna (vana-vanemad ja isa), laste ja lastekaitse esindajaga. Ühel planeerimiskoosolekul otsustasid nad kõik, et vanem õde peaks jääma hoolekandeorganisatsiooni ja et kaks teist last peaks veetma enam aega perekonnaga. Kõik osalised olid selle otsusega rahul.”

(Sotsiaaltöötaja Bulgaariast, kood 3.08.01)

A) Vastutus

Lastekaitse

- Jälgib ja toetab asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamist ja elluviimist.
- Koordineerib koostööd kõikide osaliste vahel.

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab, et asendushoolduselt lahkumise protsess on ette valmistatud ja ellu viidud vastavalt juhtumiplaanile.
- Toetab last/noorukit professionaalse suhtumise ja tundlikkusega kogu protsessi ajal.
- Teeb koostööd päritoluperega.

Hooldaja

- Kavandab asendushoolduselt lahkumise protsessi koos teiste osalistega.
- Viib asendushoolduselt lahkumise protsessi ellu vastavalt juhtumiplaanile.
- Teeb koostööd päritoluperega.

B) Juhised

1. Asendushoolduselt lahkumise protsess kavandatakse ja viiakse ellu hoolikalt ning põhjalikult

Juhtumiplaani alusel ja koos lapse/noorukiga hooldaja kavandab ja viib ellu asendushoolduselt lahkumise protsessi. Selle protsessi elluviimine toimub järk-järgult vastavalt lapse huvidele ning vajadustele. Lapsel/noorukil on õigus öelda sõna sekka, kui otsustatakse, mil määral tema päritolupere peaks asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamises ja elluviimises osalema.

Vajadusel konsulteerib hooldaja hoolekandeorganisatsiooni professionaalide meeskonnaga.

2. Last tunnustatakse oma asendushoolduse kvaliteedi hindamisel eksperdina

Hooldaja palub lapsel/noorukil asendushoolduse kvaliteeti hinnata. Hooldaja esitab selle tagasiside hoolekandeorganisatsioonile selleks, et organisatsioon saaks seda kasutada asendushoolduse süsteemi ja vastava mudeli kvaliteedi tõstmisel.

3. Asendushoolduselt lahkumise protsess põhineb individuaalsel juhtumiplaanil

Juhtumiplaan määrab kindlaks lapse/nooruki arengu ja eesmärgid, mõõdab ning selgitab välja ressursid, mis on asendushoolduselt lahkumise ajal lapse/nooruki toetamiseks vajalikud. Juhtumiplaani ja selle elluviimist hinnatakse regulaarselt.

Juhtumiplaan arvestab ka lapse/nooruki tulevase eluga asendushoolduselt lahkumist ja paneb paika juhised asendushoolduse järgseks ajaks.

4. Naasmine päritolupere juurde või liikumine edasi teise elukohta valmistatakse põhjalikult ette

Kui laps/nooruk naaseb oma päritolupere juurde või liigub edasi teise elukohta, siis lastekaitse, praegune ja tulevane hooldaja ning ka päritolupere teevad koostööd.

Laps/nooruk osaleb aktiivselt otsustamise protsessis ja ettevalmistamises vastavalt tema mõistmise tasemele.

5. Asendushoolduselt lahuvale lapsele/noorukile korraldatakse hüvastijätku üritus

Lapsele/noorukile korraldatakse sobilik hüvastijätku koosviibimine selleks, et märkida tema järgmise eluetapi algust. Seda tehakse kooskõlas lapse päritolule vastavate traditsioonidega ning püütakse täita lapse/nooruki soove.

6. Lapsel/noorukil on võimalik saada toetust ja nõustamist pärast asendushoolduselt lahkumist

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioon pakuvad asendushooldusejärgset toetust ja nõustamist.

C) Ohumärgid

- Asendushoolduselt lahkumise protsessi ei ole põhjalikult kavandatud ja/või ellu viidud.
- Asendushoolduselt lahkumise protsessi pole juhtumiplaanis ja arengukavas arvesse võetud.
- Osapooled ei jõua asendushoolduselt lahkumise kava osas kokkuleppele.
- Laps/nooruk ei tunne end kaasatuna asendushoolduselt lahkumise protsessi.
- Laps/nooruk ja/või tema päritolupere ei osale asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamises ja ellu viimises.
- Ei tunta mingit huvi Lapse/nooruki hinnangu vastu oma asendushoolduse kvaliteedile.
- Hinnang puudub.
- Asendushoolduselt lahkumise protsess ei vasta lapse/nooruki individuaalsetele vajadustele.
- Asendushooldusejärgset tuge ei pakuta või on see ebaadekvaatne.
- Lapsel/noorukil pole võimalik hüvasti jätta.

16. standard Asendushoolduselt lahkumise protsessi ajal toimub suhtlus asjakohasel ja tulemuslikul viisil

Kõigile asendushoolduselt lahkumise protsessiga seotud osapooltele edastatakse kogu asjakohane teave vastavalt nende rollile selles protsessis. Samal ajal on lapsel/noorukil ja tema päritoluperel õigus privaatsusele ja turvatundele.

Info edastatakse lapse/nooruki ja tema päritolupere jaoks mõistetaval ja sobival viisil.

“See, et ta peab üksi noortekoju minema ja oma õed-vennad maha jätma, paneb teda muretsema, kurvastab teda ja muudab ta pisut ärevaks. [...] Ühel päeval külastas tüdruk noortekodu, et koha ja uue keskkonnaga tutvuda. Seal kohtus ta ühe tüdrukuga samast institutsioonist, [...] kes rääkis, et talle meeldib seal, tal on privaatsust ja vaba ruumi. [...] Tüdrukule meeldis see, mida ta noortekodus nägi ja kuulis. Äkitselt kõik tema mured kahanesid. Ta on nüüd palju optimistlikum ja tal on tuleviku kohta uusi unistusi.”

(Põhja-Küprose tüdruku lugu, kood 21.02.05)

A) Vastutus

Lastekaitse

- Tagab, et kõik osapooled saavad ja mõistavad infot, mis on vajalik selleks, et asendushoolduselt lahkumise protsess hoolega ette valmistada ja ellu viia.
- Tagab, et kogu info suhtutakse konfidentsiaalselt.

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab, et hooldaja suhtleb lapsega/noorukiga sobival viisil.

Hooldaja

- Tagab, et laps/nooruk saab ja mõistab infot asendushoolduselt lahkumise kohta.
- Suhtleb lapse/noorukiga viisil, mis paneb ta ennast rahulikuna tundma asendushoolduselt lahkumise protsessi ajal.
- Teeb koostööd päritoluperega.

B) Juhised

1. Olulist infot käsitletakse professionaalselt

Lastekaitse, hoolekandeorganisatsioon ja hooldaja tunnistavad seda, kui tähtis on lapsele/noorukile ja tema päritoluperele kogu vajalik info edastada.

Lastekaitse käsitleb kogu olulist infot professionaalselt.

See tagab konfidentsiaalsuse, õige dokumenteerimise ja ligipääsu asjaosalistele.

2. Last/noorukit teavitatakse korralikult asendushoolduselt lahkumise protsessist

Hooldaja tagab, et laps/nooruk on teadlik ja mõistab kogu olulist teavet asendushoolduselt lahkumise protsessi kohta. Eriti tähtis on, et laps/nooruk teaks erinevatest võimalustest seoses oma tulevikuga, kus ta peab saama iseseisvaks, naasma oma päritolupere juurde või kolima uude elukohta.

3. Sobiva suhtluse tagamiseks võetakse arvesse teatud nõudeid

Kõik lapse/nooruki toetamisega seotud osalised asendushoolduselt lahkumise protsessi ajal vastavad vähemalt järgmistele nõuetele:

- nad oskavad kasutada lapse/nooruki mõtlemisviisiga sobivat keelt. Nad loovad lapse/noorukiga lähedase suhte, oskavad kuulata ja on mõistvad, empaatilised ning kannatlikud selleks, et laps/nooruk ennast rahulikult ja turvaliselt tunneks;
- nad loovad sõbraliku ja mugava suhtluskeskkonna.

4. Laps, päritolupere, hooldaja, hoolekandeorganisatsioon ja lastekaitse töötavad koos

Last/noorukit asendushoolduselt lahkumise protsessi ajal toetavate osapoolte koostööd tugevdatakse olulise teabe vahetamise, asjakohase kommunikatsiooni ja vastastikuse usaldusega. Nad:

- järgivad seadusandlust, määruseid ja Q4C standardeid;
- kaasavad käesoleva standardi (16) lastekaitse, hoolekandeorganisatsioonide ja hooldajate tööjuhenditesse ja -meetoditesse;
- on osad lastehoolekande võrgustikust.

C) Ohumärgid

- Laps/nooruk tunneb, et teda on valesti mõistetud.
- Lapse/nooruki privaatsust on rikutud.
- Lapsel/noorukil ja/või mõnel olulisel osalisel puudub ligipääs infole või nad ei mõista olemasolevat infot.
- Puudub infovahetus.
- Laps/nooruk tunneb, et tema suhtlus oma hooldajaga on puudulik.
- Laps/nooruk tunneb, et tema suhtlus oma päritolupere ja/või sotsiaalse keskkonnaga on puudulik.

17. standard Last/noorukit julgustatakse asendushoolduselt lahkumise protsessis osalema

Asendushoolduselt lahkumise protsess põhineb individuaalsel juhtumiplaanil ja arengukaval. Last/noorukit julgustatakse oma arvamusi ja eelistusi väljendama seoses hetkeolukorra ja tulevikuga. Ta osaleb asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamises ja elluviimises.

“Tüdruku osalemine kavandamise protsessis annab talle võimaluse näha ise, kuidas otsus sünnib, mõista, kui kauaks ta institutsiooni jääb ja näha ette, millal ta koju läheb.”

(Sotsiaaltöötaja Portugalist, kood 24.07.01)

“Kui mu ema [...] leidis omale elukoha, ütles isa, et ma võin koju minna, aga ma ei tahtnud minna, sest mulle meeldisid mu kool ja tegevused [...] Läksin koju pärast oma 18. sünnipäeva [...] Ma olen tehtud valikutega rahul.”

(Poiss Kreekast, kood 11.02.04)

A) Vastutus

Lastekaitse • Tagab lapse/nooruki osaluse.

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab selle, et kõik lapse/nooruki asendushoolduselt lahkumise protsessis osalemisega seotud nõuded on täidetud.

Hooldaja

- Julgustab last/noorukit osalema asendushoolduselt lahkumise protsessis.
- Kaasab lapse/nooruki asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamisesse ja elluviimisesse vastavalt tema mõistmise tasemele.
- Teeb päritoluperega koostööd.

B) Juhised

1. Lapse/nooruki osalemise tagamiseks kaalutakse järgmiseid nõudeid

Kõik asendushoolduselt lahkumise protsessiga seotud osalised arvestavad ja täidavad vähemalt järgmiseid nõudeid selleks, et tagada:

- laps/nooruk kasutab oma õigust osaleda asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamises ja elluviimises;
- last/noorukit kuulatakse ja teda julgustatakse väljendama oma plaane, kahtluseid ja ootuseid;

- last/noorukit toetatakse otsuste tegemises vastavalt tema mõistmise tasemele;
- last/noorukit tunnustatakse alati oma elu asjatundjana;
- päritolupere osaleb asendushoolduselt lahkumise protsessis;
- lapsele/noorukile antakse võimalus otsustada, mil määral tema päritolupere võib kaasatud olla;
- last/noorukit kuulatakse ja toetatakse bürokratlise ja juriidiliste menetluste ajal.

2. Laps/nooruk saab kogu asjakohase teabe

Hooldaja tagab, et laps/nooruk saab kogu asjakohase teabe selleks, et toetada teda otsuste tegemisel asendushoolduselt lahkumise protsessi ajal.

Ta tagab, et laps/nooruk mõistab antud teavet.

3. Asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamine ja elluviimine põhineb juhtumiplaanil ja individuaalsel arengukaval

Laps/nooruk osaleb oma juhtumiplaani ja arengukava arendamises. Juhtumiplaan ja arengukava arvestavad tema vaadete ja eesmärkide ning ressursidega, mida on vaja asendushoolduselt lahkumise protsessi hoolikaks kavandamiseks ja elluviimiseks.

C) Ohumärgid

- Puuduvad minimaalsed nõuded seoses lapse/nooruki osalemisega asendushoolduselt lahkumise protsessis.
- Minimaalseid nõudeid ei rakendata.
- Laps/nooruk tunneb, et ta ei osale piisavalt asendushoolduselt lahkumise protsessis.
- Laps/nooruk tunneb, et tal pole piisavalt infot.
- Asendushoolduselt lahkumise protsessi kavandamine ja rakendamine ei põhine juhtumiplaanil ja individuaalsel arengukaval.
- Laps/nooruk tunneb, et teda ei võeta tõsiselt.
- Olulised otsused tehakse lapse/nooruki osaluseta.
- Lapsele/noorukile antakse enam vastutust, kui ta suudab kanda.
- Last/noorukit ei kuulata ega toetata bürokratlise ja juriidiliste menetluste ajal.

18. standard Tagatakse pidev tugi ja kontaktivõimalused

Kui laps/nooruk on asendushoolduselt lahkunud, on tal võimalus saada abi ja tuge. Hoolekandeorganisatsioon püüab tagada seda, et ta ei tajuks asendushoolduselt lahkumist uue suure segadusena oma elus.

Kui nooruk on jõudnud täiskasvanuikka, peaks hoolekandeorganisatsioon jätkuvalt oma tuge pakkuma ja üritama kontakti säilitada.

“Uksekell heliseb [...] ja ma avan ukse ning seal on mu sotsiaaltöötaja, tema käed on toitu täis, ning ta küsib: “Kas sa tahaksid koos minuga süüa?” Seda ma just vajasingi. [...] Ta tuli ja jäi natukeseks minuga, olles nii vaid minu jaoks – see oli hea õhtu ja ma magasin tol ööl hästi.”

(Poiss Norrast, kood 22.01.01)

“SOS Lastekülad saavad alati natuke tuge ja lohutust pakkuda, sest ma ei jäta neid maha, kui nad lahkuvad. Mõnikord on võimalus tagasi tulla, kas või lühikeseks ajaks, mis annab lastele stabiilsuse, mida nad vajavad.”

(Hoolekandeorganisatsiooni direktor Portugalist, kood 24.07.02)

A) Vastutus

-
- Lastekaitse**
- Tagab jätkutoetuse enne ja pärast seda, kui laps täisealiseks saab.
  - Aitab kaasa lapse/nooruki ja tema emotsionaalse võrgustiku kontaktile asendushooldusel viibimise ajal.
-

Hoolekandeorganisatsioon

- Tagab hoolekandejärgse juhtumiplaani arendamise ja elluviimise.
  - Tagab, et on olemas ressursid jätkuhoolekande ja -toetuse jaoks ning kindlustab, et lapsel on võimalik säilitada kontakt oma endise hooldaja ja emotsionaalse võrgustikuga, mis oli oluline asendushooldusel viibimise ajal.
-

Hooldaja

- Arendab ja viib koos lapse/noorukiga ellu asendushooldusejärgse juhtumiplaanil.
  - Toetab last/noorukit ja hõlbustab tema kontakti oma emotsionaalse võrgustikuga, mis oli asendushooldusel viibimise ajal oluline.
-

B) Juhised

1. Jätkutoetus põhineb asendushooldusejärgsel juhtumiplaanil

Hoolekandeorganisatsioon ja hooldaja koos lapse/noorukiga arendavad ja viivad ellu asendushooldusejärgse juhtumiplaani. See plaan põhineb olemasoleval individuaalsel arengukaval. Hoolekandejärgse juhtumiplaani loomiseks kasutatavad meetodid on välja toodud hoolekandeorganisatsiooni kirjalikus dokumendis.

On oluline, et suhtuks lapsesse/noorukisse kui indiviidi ja integreeriks lapse/nooruki tausta. Tavaliselt piiritleb asendushooldusejärgne juhtumiplaan lapse/nooruki arengutaseme, määrab kindlaks eesmärgid ja mõõdab ning selgitab ressursid, mida on selle lapse/nooruki toetamiseks vaja, kes asendushoolduselt lahkuvad.

2. Tagatakse lapse/nooruki jätkutoetus

Hooldaja jälgib lapse käekäiku ja vajadusel toetab last/noorukit vastavalt asendushooldusejärgsele juhtumiplaanile. Tal on selleks vajalikud ressursid. Hooldaja püüdleb selle poole, et tal säiliks kontakt lapse/noorukiga.

3. Lapsel/noorukil on võimalik säilitada kontakt oma emotsionaalse võrgustikuga

Endine hoolekandeorganisatsioon annab ressursid, mille abil säilitada kontakt lapse/nooruki ja tema emotsionaalse võrgustiku vahel, kes olid tema asendushooldusel viibimise ajal olulised. Endine hooldaja aitab selle kontakti säilimisele kaasa.

C) Ohumärgid

- Asendushooldusejärgne juhtumiplaan puudub.
- Puudub asendushooldusejärgne toetus.
- Last/noorukit ei kaasata piisavalt asendushooldusejärgse juhtumiplaani arendamisesse.
- Laps/nooruk keeldub asendushooldusejärgsest toetusest.
- Noorukit ei toetata pärast 18-aastaseks saamist.
- Lapsel/noorukil ei ole võimalik säilitada kontakti oma emotsionaalse võrgustikuga, mis oli tema jaoks asendushooldusel olemise ajal oluline.

Põhiterminite sõnastik

Päritolupere

Lapse bioloogilised vanemad, õed, vennad ja muud sugulased.

Hooldaja

Pereliige või ametnik, kes hoolitseb lapse/nooruki eest. Tegemist võib olla hooldajaga nii perepõhises kui institutsioonipõhises asendushoolduses.

Hoolekandeorganisatsioon

Organisatsioon, mis vastutab lapse/nooruki igapäevase asendushoolduse eest. See võib tähendada kasuperet või muud perepõhist (nagu nt SOS Lastekülad) või institutsioonipõhist asendushooldust.

Individuaalne juhtumiplaan ja arengukava

Dokumendid, mille eesmärgiks on suunata lapse individuaalset füüsilist, kognitiivset, emotsionaalset ja sotsiaalset arengut. Juhtumiplaan koostatakse otsustamise protsessi ajal ja arendatakse edasi ning viiakse ellu kogu asendushoolduse ajal. Arengukava määrab kindlaks lapse arengutaseme, määrab kindlaks lühiajalised eesmärgid ja mõõdab ning selgitab välja ressursid, mida on vaja lapse arengu toetamiseks vaja. See kava juhib ja suunab iga olulist otsust asendushoolduse ajal.

Laps

Iga alla 18-aastane inimene.

Lastekaitse

Organisatsioonid, institutsioonid, teenistused ja/või asutused, mis vastutavad laste ja noorukite hoolitsemise, toetamise ja/või kaitsmise eest, kui nende bioloogiline perekond või hooldaja ei rahulda nende vajadusi. Lastekaitse annab infot ja korraldab sotsiaalset, meditsiinilist, juriidilist hoolekannet ja/või eestkostet. Lastekaitse võib kuuluda avalikku või erasektoris (valitsusvälised organisatsioonid jms).

Erivajadustega lapsed

Lapsed, kes oma psühholoogilise seisundi, füüsilise või intellektuaalse puude, kultuurilise tausta, kuritarvitamise kogemuse, hooletusse jätmise või muu teguri tõttu, vajavad erikaitset ja hoolekannet, mida pakuvad erikoolitusega hooldajad või terapeudid nende asendushooldusel viibimise ajal.

Professionaalide meeskond

Meeskond, mis vastutab lapse arengu toetamise eest ajal, kui laps on asendushooldusel. See hõlmab hooldajaid, õpetajaid ja hoolekandeorganisatsiooni toetavaid kaastöötajaid (psühholoogid, sotsiaaltöötajad jne).

Nooruk

Nooruk, kes on juba 18 või vanem, aga oma eriolukorra tõttu on tal võimalus elada asendushooldusel.

Lisa

ÜRO Laste Õiguste Konventsiooni raamistik¹

1989. aastal võttis ÜRO peaassamblee vastu Laste Õiguste Konventsiooni ja avas selle ratifitseerimiseks ning kõik Euroopa riigid on selle ratifitseerinud. Ratifitseerimisega lubab riik teha kõik endast oleneva, et rakendada konventsiooni sätteid ja kaitsta oma jurisdiktsiooni piires kõiki lapsi nende õiguste rikkumise eest. ÜRO Laste Õiguste Konventsiooni kasutamiseks on mitu viisi, millest kolm on järgmised:

- Juriidilise tööriistana: konventsioon võib omada rolli õigusteaduses või pretsedendiõiguses
- Haridusliku sõnumina
- Sotsiaalpoliitilise instrumendina

Laste õigused on enamasti laste juriidiline positsioon. See ei tähenda vaid seaduseid, otsuseid või reegleid. See tähendab ka valitsuse kohustust laste õiguseid järgida ja neid kogu ühiskonnas täita. Laste Õiguste Konventsiooni võib kasutada selleks, et valitsusele näidata, kui nad ei täida oma kohustusi.

Laste Õiguste Konventsioon sisaldab hariduslikku sõnumit. See on tähtis ka asendushoolduse jaoks. Hariduslik sõnum peitub teemades, mis tulenevad lapsepsühholoogia teooriatest. Näiteks:

- lapse parimad huvid (artikkel 3, lõige 1);
- arenevad võimed (artikkel 5);
- küpsus (artikkel 12);
- väärikus (seitsmes erinevas kohas).

Kasvatustöö tegijate, psühholoogide, aga ka lapsevanemate või hooldajate ülesanne on need teemad praktikas rakendada. Teatud kohtades kõnetab konventsioon otseselt kasvatustöö tegijaid, sealhulgas lapsevanemaid (artiklid 3, 5, 18), haridussüsteemi töötajaid/koole (artiklid 28, 29) ja lastekaitset/hoolekande institutsioone (artikkel 3, lõiked 1 ja 3).

Käesolev raamistik annab ülevaate Laste Õiguste Konventsiooni artiklitest, mis sisaldavad Q4C standarditega seotud sätteid.

Ülevaade neist sätetest on Q4C CD-I.

¹ Käesoleva raamistiku koostas Defence for Children International, Holland.

Laste Õiguste Konventsiooni artiklid, mis sisaldavad Q4C standarditega seotud sätteid

1. standard: Last ja tema päritoluperet toetatakse otsustamise protsessi käigus

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13 ja 39

Vanemate jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13 ja 18 (lõige 2)

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1, 2 ja 3), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 18 (lõige 2), 19, 20 (lõige 1), 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 2), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 19, 20 (lõige 1) ja 39

2. standard: Last abistatakse ja julgustatakse otsustamise protsessis osalema

Lapse jaoks: artiklid 9 (lõige 2), 12, 13 ja 17

Vanemate jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17 ja 18 (lõige 1)

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 3), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17 ja 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 2 (lõige 1), 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13 ja 17

3. standard: Professionaalne otsustamise protsess tagab parima võimaliku hoolitsuse lapse eest

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõige 1 ja 2), 6 (lõige 2), 19, 20 (lõige 1), 23 (lõiked 1, 2 ja 3), 39

Vanemate jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 18 (lõige 1), 20 (lõige 3), 23 (lõiked 1, 2 ja 3), 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 3), 5, 6 (lõige 2), 23 (lõiked 1, 2 ja 3) ja 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 2, 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 20 (lõige 3), 23 (lõiked 1, 2 ja 3) ja 39

4. standard: Õdede ja vendade eest hoolitsetakse neid lahutamata

Artikkel 16

5. standard: Uude koju üleminek valmistatakse hoolikalt ette ja viiakse läbi ettevaatlikult ning tundlikult

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 2), 19, 20 (lõiked 1 ja 3), 39

Vanemate jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 18 (lõige 1), 20 (lõige 3), 23 (lõige 1), 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 3), 5, 6 (lõige 2), 20 (lõige 3), 23 (lõige 1) ja 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 2, 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 20 (lõige 3), 23 (lõige 1) ja 39

6. standard: Asendushooldust suunavad ja juhivad juhtumiplaan ja individuaalne arengukava

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 2), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17, 19, 20 (lõiked 1 ja 3), 23 (lõige 1), 25, 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17, 20 (lõige 3), 23 (lõige 1), 25 ja 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12 ja 13, 17, 20 (lõige 3), 23 (lõige 1), 25 ja 39

7. standard: Laps paigutatakse ümber vastavalt tema vajadustele, olukorrale ja tema päritolupere sotsiaalsele taustale

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 2), 6 (lõige 2), 8, 19, 20 (lõiked 1 ja 3), 23 (lõige 1), 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 8, 20 (lõige 3), 6 (lõige 2), 20 (lõige 3), 23 (lõige 1), 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 6 (lõige 2), 8, 20 (lõige 3), 23 (lõige 1), 39

8. standard: Lapsel säilib kontakt oma päritoluperega

Lapse jaoks: artiklid 9 (lõige 3), 20 (lõige 3),

Vanemate jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 3), 18 (lõige 1) ja 2

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 3), 18 (lõige 2), 20 (lõige 3)

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 3), 18 (lõige 2), 20 (lõige 3)

9. standard: Hooldajad on kvalifitseeritud ja neil on adekvaatsed töötingimused

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 2, 3 6 (lõige 2), 19, 20 (lõige 1), 23 (lõige 1), 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 3 (lõige 3), 23 (lõige 1), 39,

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 3 (lõige 3), 39, 23 (lõige 1)

10. standard: Hooldajate suhe lapsega põhineb mõistmisel ja austusel

Lapse jaoks: artiklid 23 (lõige 1), 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 2, 3 (lõige 1 ja 3), 6 (lõige 2), 23 (lõige 1), 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 2, 3 (lõige 1), 6 (lõige 2), 23 (lõige 1), 39

11. standard: Last julgustatakse aktiivselt osalema otsuste tegemises, mis otseselt tema elu mõjutavad

Lapse jaoks: artiklid 9 (lõige 2), 12, 13, 17

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: 2, 3 (lõige 1), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17

12. standard: Lapse eest hoolitsetakse sobivates tingimustes

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 2), 6 (lõige 2), 15, 20 (lõige 1), 26, 27, 28, 31

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 15, 23 (lõige 1), 25, 26, 27, 28, 31, 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 6 (lõige 2), 3 (lõige 1), 11 (lõige 1), 15, 23 (lõige 1), 25, 26, 27, 28, 31, 39

13. standard: Erivajadustega laste eest hoolitsetakse sobivalt

Lapse jaoks: artiklid (lõiked 1, 2 ja 3), 6 (lõige 2), 19, 20 (lõige 1), 23 (lõiked 1, 2 ja 3), 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 23 (lõiked 1, 2 ja 3), 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 2, 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 23 (lõiked 1, 2 ja 3), 39

14. standard: Last/noorukit valmistatakse pidevalt ette iseseisvaks eluks

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 2), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17, 19, 20 (lõige 1), 26, 28, 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17, 26, 28, 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17, 26, 28, 39

15. standard: Asendushoolduselt lahkumise protsess kavandatakse ja viiakse ellu põhjalikult

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 3 (lõiked 2 ja 3), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17, 19, 20 (lõige 1), 25, 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17, 26, 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 3), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 17, 26, 39

16. standard: Hoolekandest lahkumise protsessi käigus toimub suhtlus asjakohasel ja tulemuslikul viisil

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 16, 17, 19, 20 (lõige 1), 23 (lõige 1), 39

Vanemate jaoks: artiklid 5, 17, 3 (lõige 1), 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 16, 18 (lõiked 1 ja 2)

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 3), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 16, 17, 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 3), 5, 6 (lõige 2), 9 (lõige 2), 12, 13, 16, 17, 39

17. standard: Last/noorukit julgustatakse asendushoolduselt lahkumise protsessis osalema

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 2), 5, 6 (lõige 2), 18 (lõige 2), 19, 20 (lõige 1), 26, 39

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 18 (lõige 2), 39, 23 (lõige 1), 26

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 3 (lõige 1), 39, 23 (lõige 1), 26

18. standard: Tagatakse pidev tugi ja kontaktivõimalused

Lapse jaoks: artiklid 3 (lõiked 1 ja 2), 6 (lõige 2), 19, 20 (lõige 1), 26, 39

Vanemate jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6, 18 (lõiked 1 ja 2), 26

Lastekaitse ja hoolekandeorganisatsioonide jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6 (lõige 2), 18 (lõige 2), 23 (lõige 1), 26, 39

Vastutava isiku või hooldaja jaoks: artiklid 3 (lõige 1), 5, 6, 23 (lõige 1), 26, 39

Laste Õiguste Konventsioon

**Vastu võetud, allkirjastamiseks, ratifitseerimiseks ja ühinemiseks
avatud ÜRO peassamblee poolt määrusega 44/25 20. novembril 1989,
jõustunud 2. septembril 1990 kooskõlas artikliga 49**

PREAMBULA

Käesoleva konventsiooniga ühinenud riigid,

võttes arvesse, et vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjas välja kuulutatud põhimõtetele on kõigi inimeste sünnipärase väärikuse ja võrdsete ning võõrandamatute õiguste tunnustamine vabaduse, õigluse ning rahu tagatiseks maailmas,

pidades silmas, et Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni rahvad on põhikirjas kinnitanud oma usku põhilistesse inimõigustesse ja inimeseksuse väärtusse ja väärikusse ning on otsustanud arendada sotsiaalset progressi ning kõrgemat elatustaset vabamates tingimustes,

tunnustades, et Ühinenud Rahvaste Organisatsioon on Inimõiguste ülddeklaratsioonis ja rahvusvahelistes inimõiguste konventsioonides välja kuulutanud ja kokku leppinud, et igaühel on õigus kõigile neis esitatud õigustele ja vabadustele ilma mis tahes vahetegemiseta rassi, nahavärv, soo, keele, usu, poliitiliste või teiste seisukohtade, rahvuse või sotsiaalse päritolu, varandusliku või sünnistatuse või mingi muu kriteeriumi alusel,

pidades meeles, et inimõiguste ülddeklaratsioonis on Ühinenud Rahvaste Organisatsioon välja kuulutanud, et erilist hoolt ja abi tuleb osutada lastele, olles veendunud, et perekonnale kui ühiskonna alustoele ja kõikide tema liikmete, eriti laste kasvamise ja heaolu loomulikule keskkonnale tuleb võimaldada vajalikku kaitset ja abi niisuguses ulatuses, et ta võib võtta täielikult enda kanda talle kuuluva vastutuse ühiskonnas,

tunnistades, et lapse isiksuse täielikuks ja harmooniliseks arenguks peab laps kasvama perekonna keskel õnne, armastuse ning üksteisemõistmise õhkkonnas, arvestades, et laps tuleb põhjalikult ette valmistada iseseisvaks eluks ühiskonnas ja ta tuleb üles kasvatada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ideaalide, eriti rahu, väärikuse, sallivuse, vabaduse, võrdsuse ja ühtekuuluvuse vaimus,

pidades silmas, et eriline lapse kaitse vajadus nähti ette lapse õiguste 1925. a. Genfi deklaratsioonis ja lapse õiguste deklaratsioonis, mille 20. novembril 1959. a. võttis vastu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peassamblee ja mida on tunnustatud inimõiguste ülddeklaratsioonis, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis (eriti artiklites 23 ja 24), majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelises paktis (eriti selle artiklis 10) ning lapse heaolu eest hoolitsevate eriasutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonide põhikirjades ja asjakohastes dokumentides,

pidades silmas lapse õiguste deklaratsioonis viidatud: laps vajab oma füüsilise ja vaimse ebaküpsuse tõttu erilist kaitset ja hoolt, kaasa arvatud vastav seaduslik kaitse nii enne kui ka pärast sündi,

pidades meeles sotsiaalsete ja seaduslike printsiipide deklaratsioonis esitatud tingimusi, mis puudutavad laste kaitset ja heaolu, eriti lapse kasvatada andmist ja lapsendamist siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasandil; Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni alaealiste üle õiguse mõistmise miinimumeeskirju (The Beijing Rules) ja naiste- ja lastekaitse deklaratsiooni ootamatute õnnetusjuhtumite ja relvastatud kokkupõrgete puhul,

tunnustades, et kõigis maailma maades on lapsi, kes elavad eriti rasketes tingimustes ja et niisugused lapsed vajavad erilist tähelepanu,

võttes arvesse iga rahva traditsioonide ja kultuuriväärtuste tähtsust lapse kaitsmisel ja tema harmoonilises arengus,

tunnustades rahvusvahelise koostöö tähtsust laste elutingimuste parandamisel kõikides riikides, eriti arengumaades,

on kokku leppinud alljärgnevas:

I OSA

Artikkel 1

Konventsioonis mõistetakse lapse all kuni 18-aastast inimest, kui lapse suhtes kohaldatava seaduse põhjal ei loeta teda varem täisealiseks.

Artikkel 2

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad konventsioonis esitatud õigusi ja tagavad need igale nende jurisdiktsiooni all olevale lapsele diskrimineerimiseta, sõltumata lapse või tema vanema või seadusliku hooldaja rassist, nahavärvist, soost, keelest, usutunnistusest, vaatamata tema poliitilistele või muudele veendumustele, kodakondsusele, etnilisele või sotsiaalsele päritolule, varanduslikule seisundile, puudele või sünnipärale või muudele tingimustele.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid võtavad tarvitusele abinõud, et tagada lapse kaitse diskrimineerimis- ja karistusvormide eest tema vanemate, seaduslike hooldajate või perekonnaliikmete seisundi, tegevuse, vaadete või nende tõekspidamiste pärast.

Artikkel 3

1. Lastega seonduvas tegevuses riiklike või era sotsiaalhoolekande asutuste, kohtute, täidesaatvate või seadusandlike organite poolt tuleb esikohale seada lapse huvid.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid seavad eesmärgiks tagada lapsele tema heaoluks vajalik kaitse ja hooldus, arvestades tema vanemate, seaduslike hooldajate või teiste tema eest seaduslikult vastutavate isikute õigusi ja kohustusi, ning võtavad selleks kõiki vastavaid seadusandlikke ja administratiivmeetmeid.

3. Konventsiooniga ühinenud riigid tagavad, et laste hoolduse või kaitse eest vastutavad asutused, teenistused ja organid vastaksid pädevate ametivõimude kehtestatud normidele, eriti mis puudutab ohutust ja tervishoidu, personali suurust ja sobivust ning ka nende üle toimuva järelevalve kompetentsust.

Artikkel 4

Konventsiooniga ühinenud riigid võtavad kasutusele kõik vastavad seadusandlikud, administratiivsed ja teised abinõud, tagamaks selles konventsioonis tunnustatud õiguste täitmise. Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste osas näevad konventsiooniga ühinenud riigid ette olemasolevate võimaluste maksimaalse ärakasutamise, vajaduse korral rahvusvahelise koostöö raames.

Artikkel 5

Konventsiooniga ühinenud riigid austavad vanemate, või kus see on kohaldatav vastavalt kohalikele tavadele, ka laiendatud perekonna või kogukonna liikmete, seaduslike hooldajate või teiste lapse eest seaduslikult vastutavate isikute vastutust, õigusi ja kohustusi, et tagada lapsele kohane suunamine ja juhendamine, mis on kooskõlas lapse arenevate võimetega ning käesolevas konventsioonis tunnustatud õigustega.

Artikkel 6

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad iga lapse sünnipärast õigust elule.
2. Konventsiooniga ühinenud riigid tagavad lapse ellujäämise ja arengu võimalikult efektiivselt.

Artikkel 7

1. Lapse sünd registreeritakse ning sünnihetkest peale on lapsel õigus nimele, õigus omandada kodakondsust ja võimaluste piires ka õigus tunda oma vanemaid ja olla nende poolt hooldatud.
2. Konventsiooniga ühinenud riigid tagavad nende õiguste ellurakendamise kooskõlas oma siseriiklike seaduste ja kohustustega, mis tulenevad selle valdkonna asjakohastest rahvusvahelistest dokumentidest, eriti kui vastasel juhul jääks laps kodakondsuseta.

Artikkel 8

1. Konventsiooniga ühinenud riigid kohustuvad austama lapse õigust säilitada oma seadusega tunnustatud identiteet, sealhulgas kodakondsus, nimi ja perekondlikud suhted ilma ebaseadusliku vaheseisemiseta.
2. Kui laps on ebaseaduslikult ilma jäetud mõnest oma identiteedi elemendist või kõikidest neist elementidest, kindlustavad konventsiooniga ühinenud riigid talle vajaliku abi ja kaitse, et taastada kiiresti tema identiteet.

Artikkel 9

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tagavad, et last ei eraldata vanematest vastu nende tahtmist, välja arvatud juhul, kui pädevad ametivõimud, kelle otsuseid võib kohtus uuesti läbi vaadata, otsustavad kooskõlas kehtivate seaduste ja menetlusega, et niisugune eraldamine toimub lapse huvides. Niisugune otsus on vajalik erijuhtudel, nagu siis, kui vanemad kohtlevad last julmalt või jätavad ta hooletusse või kui vanemad elavad lahus ja tuleb langetada otsus lapse elukoha suhtes.

2. Käesoleva artikli 1. lõikele vastavas mis tahes menetluses antakse kõigile huvitatud pooltele võimalus selles osaleda ja teha teatavaks oma seisukohad.

3. Konventsiooniga ühinenud riigid austavad ühest või mõlemast vanemast lahutatud lapse õigust säilitada regulaarsed isiklikud suhted ja otsene kontakt mõlema vanemaga, kui see ei ole lapse huvidega vastuolus.

4. Kui selline vanematest lahusolek on tingitud konventsiooniga ühinenud riikide poolt algatatud tegevusest, nagu lapse või ühe või mõlema vanema kinnipidamine, vangistus, pagendus, sundväljasaatmine või surm (kaasa arvatud surmajuhtumid mis tahes põhjusel vabadusekaotuse ajal), teavitab konventsiooniga ühinenud riik nõudmisel vanemaid, lapsi või kui see on sobiv, mõnda muud perekonnaliiget puuduva(te) perekonnaliikme(te) asukohast, kui niisuguse informatsiooni andmine ei kahjusta lapse heaolu. Konventsiooniga ühinenud riigid tagavad, et sellise palve esitamine iseeneest ei põhjusta ebasoovitavaid tagajärgi asjassepuutuva(te)le isiku(te)le.

Artikkel 10

1. Vastavalt artikli 9 lõikes 1 toodud konventsiooniga ühinenud riikide kohustusele peavad konventsiooniga ühinenud riigid lapse või tema vanemate poolt perekonna taasühinemise eesmärgil esitatud avalduse konventsiooniga ühinenud riiki sissesõiduks või sealt väljasõiduks lahendama positiivselt, humaanselt ja kiiresti. Konventsiooniga ühinenud riigid tagavad, et sellise palve esitamine ei põhjusta avaldajatele ja nende perekonnaliikmetele ebasoovitavaid tagajärgi.

2. Lapsel, kelle vanemad elavad eri riikides, on õigus säilitada regulaarsed isiklikud suhted ja otsesed kontaktid mõlema vanemaga, välja arvatud erijuhtumitel. Sel eesmärgil ja kooskõlas osavõtivate riikide kohustusega vastavalt artikli 9 lõikele 1 austavad konventsiooniga ühinenud riigid lapse või tema vanemate õigust lahkuda ükskõik millisest riigist, kaasa arvatud oma maalt, ja tagasi pöörduda oma maale. Õigusele lahkuda ükskõik millisest riigist kohaldatakse ainult niisuguseid piiranguid, mis on seadusega ette nähtud ja mis on vajalikud riikliku julgeoleku, avaliku korra, rahva tervise, kõlbluse või teiste õiguste ja vabaduste kaitseks ning on kooskõlas teiste käesolevas konventsioonis tunnustatud õigustega.

Artikkel 11

1. Konventsiooniga ühinenud riigid võtavad meetmeid võitlemaks lapse ebaseadusliku välismaale äraviimise ja tema sinnajätmise vastu.

2. Selleks aitavad konventsiooniga ühinenud riigid kaasa kahe- või mitmepoolsete kokkulepete sõlmimisele või ühinemisele juba kehtivate kokkulepetega.

Artikkel 12

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tagavad lapsele, kes on võimeline iseseisvaks seisukohavõtuks, õiguse väljendada oma vaateid vabalt kõikides teda puudutavates küsimustes, hinnates lapse vaateid vastavalt tema vanusele ja küpsusele.

2. Selleks antakse lapsele võimalus avaldada arvamust, eriti igas teda puudutavas kohtu- ja administratiivmenetluses, vahetult või esindaja või vastava organi vahendusel siseriiklikele protsessinormidele vastavalt.

Artikkel 13

1. Lapsel on sõnavabadus; see sisaldab vabadust riigipiiridest sõltumata suuliselt, kirjalikult või trükis, kunsti vormis või mõnel muul, lapse enda valitud viisil, taotleda, vastu võtta ja edasi anda informatsiooni ning igasuguseid ideid.

2. Selle õiguse kasutamisel võivad kehtida teatud piirangud, kuid ainult niisugused, mis on seadusega ette nähtud ja vajalikud: a) teiste isikute õiguste või hea maine austamiseks või b) riikliku julgeoleku või avaliku korra või rahva tervise või kõlbluse kaitseks.

Artikkel 14

1. Konventsiooniga ühinenud riigid austavad lapse mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadust.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid austavad vanemate ning vajadusel seaduslike hooldajate õigusi ja kohustusi suunata last talle kuuluvate õiguste rakendamisel lapse arenevate võimete kohaselt.

3. Vabadust väljendada oma usku või tõekspidamisi võib allutada vaid sellistele piirangutele, mis on ette nähtud seaduses ja vajalikud riikliku julgeoleku, korra, tervise ja kõlbluse või teiste inimeste põhiõiguste ja -vabaduste kaitseks.

Artikkel 15

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad lapse õigust moodustada ühinguid ja vabadust rahumeelseteks kogunemisteks.

2. Nende õiguste kasutamisel võib teha ainult selliseid seaduses ettenähtud kitsendusi, mis on vajalikud demokraatlikus ühiskonnas riikliku julgeoleku või rahva turvalisuse, avaliku korra ja rahva tervise või kõlbluse kaitseks või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

Artikkel 16

1. Mitte ühegi lapse eraellu, perekonnaellu, kodusse ega kirjavahetusse ei või meelevaldselt ega ebaseaduslikult sekkuda, samuti ei tohi ebaseaduslikult rünnata tema au ja head mainet.

2. Lapsel on õigus seaduslikule kaitsele niisuguse vahelesegamise ja rünnakute puhul.

Artikkel 17

Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad massiteabevahendite tähtsat funktsiooni ja tagavad lapse juurdepääsu mitmekülgsel riiklikule ja rahvusvahelisele informatsioonile ja materjalidele, eriti neile, mille eesmärk on lapse sotsiaalse, vaimse ja kõlbelise heaolu ning füüsilise ja vaimse tervise areng.

Selleks konventsiooniga ühinenud riigid:

- a) ergutavad massiteabevahendeid levitama lapsele sotsiaalselt ja kultuuriliselt kasulikku informatsiooni ja materjali kooskõlas artikli 29 vaimuga;
- b) ergutavad rahvusvahelist koostööd mitmesugustest kultuurilistest, rahvuslikest ja rahvusvahelistest allikatest pärineva informatsiooni ja materjali tootmisel, vahetamisel ja levitamisel;
- c) ergutavad lasteraamatute väljaandmist ja levitamist;
- d) ergutavad massiteabevahendeid eriliselt arvestama vähemusrahvuse või põlisrahva hulka kuuluvate laste keelelisi vajadusi;
- e) ergutavad vastavate põhisuundade arendamist kaitsmaks last tema heaolu kahjustava informatsiooni ja materjali eest, pidades silmas artiklite 13 ja 18 tingimusi.

Artikkel 18

1. Konventsiooniga ühinenud riigid rakendavad kõik jõupingutused kindlustamiseks selle põhimõtte tunnustamist, et mõlemad vanemad vastutavad ühiselt lapse üleskasvatamise ja arendamise eest. Vanematel või teatud juhtudel seaduslikel hooldajatel lasub esmane vastutus lapse üleskasvatamisel ja arendamisel. Lapse huvid peavad olema nende tähelepanu keskpunktis.

2. Käesolevas konventsioonis esile toodud õiguste tagamiseks ja edendamiseks osutavad konventsiooniga ühinenud riigid vanematele ja seaduslikele hooldajatele kasvatuskohustuste täitmisel asjakohast abi ja kindlustavad lastele mõeldud hooldusasutuste, -institutsioonide ja -teenistuste arengut.

3. Konventsiooniga ühinenud riigid võtavad tarvitusele kõik vajalikud abinõud, et tagada töötavate vanemate laste õigus lasteasutuste, lastekaitseteenistuste jm. hüvedele.

Artikkel 19

1. Konventsiooniga ühinenud riigid rakendavad kõiki seadusandlikke, administratiivseid, sotsiaalseid ja haridusalaseid abinõusid, et kaitsta last igasuguse füüsilise ja vaimse vägivalla, ülekohtu või kuritarvituse, hooletussejätmise, hooletu või julma kohtlemise või ekspluateerimise, kaasa arvatud sek-

suaalse kuritarvituse eest, kui laps viibib vanema(te), seadusliku hooldaja või seaduslike hooldajate või mõne teise lapse eest hoolitseva isiku hoole all.

2. Niisugused kaitseabinõud peaksid hõlmama tõhusaid vahendeid sotsiaalprogrammide ellurakendamiseks, mis tagaksid vajaliku toetuse lapsele ja nendele, kes tema eest hoolitsevad, samuti ka muude eelpool nimetatud lapse väärkohtlemise juhtude vältimise, kindlakstegemise, neist teatamise, nendele osutamise, nende uurimise, käsitlemise ja järelmenetluse ning vajadusel kohtuliku seksu-

Artikkel 20

1. Lapsel, kes ajutiselt või alaliselt on ilma jäetud perekondlikust miljööst või kellel tema enese huvides ei ole lubatud jääda sellesse keskkonda, on õigus riigi erilisele kaitsele ja abile.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid kindlustavad vastavalt oma seadustele alternatiivse hoolitsuse sellise lapse eest.

3. Sellise hoolitsuse hulka peab muuhulgas kuuluma kasulapse võtmine, Islami seaduste kafalah, adopteerimine või vajadusel sobivatesse lasteasutustesse paigutamine. Lõpptulemust silmas pidades peab pöörama vajalikkude tähelepanu soovitavale lapse üleskasvatamise järjepidevusele ja lapse etnilisele, usulisele, kultuurilisele ja keelelisele päritolule.

Artikkel 21

Konventsiooniga ühinenud riigid, kes tunnustavad ja/või lubavad lapsendamist, peavad kindlustama, et esikohale oleksid seatud lapse huvid. Selleks nad:

- a) tagavad, et lapsendamine toimub üksnes pädevate ametivõimude kaudu, kes vastavalt kehtivatele seadustele ja ettenähtud korrale ning kogu asjasse puutuva ja usaldusväärse materjali alusel teevad kindlaks, kas lapsendamine on lubatav, pidades silmas lapse seisundit vanemate, sugulaste ja seaduslike hooldajate suhtes, ja et asjaosalised isikud oleksid nõutaval juhul andnud teadliku nõusoleku lapsendamiseks, olles vajadusel nõu saanud;
- b) tunnustavad, et lapsendamist teise riiki võib pidada lapse hooldamise alternatiivvariandiks juhul, kui last ei saa paigutada kasuvanemate või lapsendajate perekonda või kui tema eest ei ole kodumaal võimalik vajalikul määral hoolitseda;
- c) tagavad, et teise riiki lapsendatava lapse suhtes kohaldatakse samasuguseid kaitseabinõusid ja norme nagu omal maal lapsendamise korral;
- d) võtavad tarvitusele kõik vastavad abinõud kindlustamiseks teise riiki lapsendamise korral, et asjasse puutuvad isikud ei saaks sobimatut materiaalselt kasu;
- e) soodustavad vajadusel käesolevas artiklis seatud eesmärkide järgimist, sõlmides kahe- ja mitmepoolseid kontakte ja kokkuleppeid ning püüdes nende raames kindlustada, et lapse paigutamist teisele maale teostaksid pädevad ametivõimud või -asutused.

Artikkel 22

1. Konventsiooniga ühinenud riigid võtavad tarvitusele abinõud, et tagada põgeniku staatust taotlevale või põgenikuks peetavale lapsele kooskõlas kehtiva rahvusvahelise või siseriikliku õiguse ja protseduuriga, olenemata sellest, kas temaga on või ei ole kaasas tema vanemad või mõni muu isik, vastav kaitse ja humanitaarabi kehtivate õiguste kohaselt, mis on ära toodud käesolevas konventsioonis ja teistes rahvusvahelistes inimõiguste või humanitaarõiguse alastes dokumentides, millega need riigid on ühinenud.

2. Sel eesmärgil võimaldavad konventsiooniga ühinenud riigid vastavalt vajadusele kõikvõimalikku koostööd ÜRO ja teiste pädevate riikidevaheliste või valitsusväliste organisatsioonidega, kes teevad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga koostööd kaitsmaks ja abistamiseks niisugust last ja leidmaks tema vanemaid või teisi perekonnaliikmeid, et saada lapse perekonnaga taasühinemiseks vajalikke andmeid. Kui vanemaid või teisi perekonnaliikmeid ei leita, saab lapsele osaks samasugune kaitse nagu mis tahes lapsele, kes on mingil põhjusel alaliselt või ajutiselt ilma jäänud perekondlikust miljööst, nagu on sätestatud käesolevas konventsioonis.

Artikkel 23

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnistavad, et vaimse või füüsilise puudega laps peab elama täisväärtuslikku ja rahuldavat elu tingimustes, mis tagavad eneseväärikuse, soodustavad enesekindluse kujunemist ja võimaldavad lapsel ühiskonnas aktiivselt osaleda.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad puudega lapse õigust erihoolitsustele, ergutavad ja kindlustavad olemasolevate võimaluste kohaselt abi osutamist selleks õigust omavale lapsele ja neile, kes vastutavad tema hooldamise eest, kui on esitatud abisaamise avaldus ning abi vastab lapse seisundile ja lapsevanemate või hooldajate olukorrale.

3. Tunnustades puudega lapse erivajadusi, osutatakse lõikes 2 nimetatud abi võimaluse korral tasuta, võttes arvesse vanemate või hooldajate varanduslikku olukorda. Abi andes tuleb kindlustada puudega lapsele tõhus juurdepääs haridusele, väljaõppele, tervise kaitsele, taastusteenustele, tööalasele ettevalmistusele ja puhkamisvõimalustele niisugusel viisil, et laps saaks võimalikult täielikult osa võtta ühiskondlikust elust ja toetus aitaks kaasa tema individuaalsele arengule, kaasa arvatud tema kultuurilisele ja vaimsele arengule.

4. Konventsiooniga ühinenud riigid arendavad rahvusvahelise koostöö vaimus kohase informatsiooni vahetamist haiguste vältimise ning puuetega laste arstliku, psühholoogilise ja funktsionaalse ravi kohta, kaas arvatud taastusravi, hariduse ja kutseteeninduse meetodite kohta käiva informatsiooni levitamine ja sellele juurdepääsu tagamine, et võimaldada konventsiooniga ühinenud riikidel parendada oma võimalusi ja oskusi ning suurendada kogemusi nendel aladel. Eriti tuleb arvestada arengumaade vajadusi.

Artikkel 24

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad lapse õigust võimalikult heale tervisele ning ravi- vahenditele ja tervise taastamisele. Konventsiooniga ühinenud riigid püüavad tagada, et ükski laps ei jääks ilma õigusest niisugustele tervishoiuteenustele.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid püüdleval selle õiguse täieliku elluviimise poole ning võtavad põhiliselt tarvitusele vastavad abinõud, et:

- a) vähendada imikute ja laste suremust;
- b) kindlustada vajalik arstiabi ja tervishoid kõigile lastele, rõhutades esmatasandi tervishoiu arendamise vajadust;
- c) võidelda haigestumiste ja alatoitluse vastu, kaasa arvatud esmatasandi tervishoiu raames, kasutades muuhulgas ka käepärast tehnoloogiat ja hoolitsedes küllaldase toitva söögi ja puhta joogivee kättesaadavuse eest, arvestades keskkonna saastumise ohuga;
- d) kindlustada emadele vajalik sünnituseelne ja -järgne arstlik hooldus;
- e) kindlustada kõikidele ühiskonnakihtidele, eriti lapsevanemaile ja lastele informeeritus, hariduse kättesaadavus ning toetus põhiliste teadmiste rakendamisel, mis puudutavad lapse tervist ja toitumist, rinnaga toitumise eeliseid, hügieeni, keskkonnatingimuste parandamist ning õnnetus- juhtumite vältimist;
- f) arendada ennetavat tervisekaitset, vanemate suunamist ja perekonna planeerimise alast kasvatust ja teenindamist.

3. Konventsiooniga ühinenud riigid rakendavad tõhusaid ja vajalikke abinõusid kaotamaks pärimus- likud tavandid, mis ohustavad laste tervist.

4. Konventsiooniga ühinenud riigid kohustuvad soodustama ja innustama rahvusvahelist koostööd eesmärgiga saavutada samm-sammult käesolevas artiklis tunnustatud õiguse täielik elluviimine. Sellega seoses tuleb erilist tähelepanu pöörata arengumaadevajadustele.

Artikkel 25

Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad, et lapsel, kelle pädevad ametivõimud on hoolduse, kaitse, füüsilise või vaimse tervisehäire ravimise eesmärgil lasteasutusse paigutanud, on õigus perioodilisele talle antava ravi ja sellega kaasnevate tingimuste ülevaatusele.

Artikkel 26

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad iga lapse õigust sotsiaalsele turvalisusele, kaasa arvatud sotsiaalkindlustus, ja võtavad tarvitusele vajalikud abinõud, et tagada selle õiguse täielik ellu- rakendamine vastavalt siseriiklikele seadustele.

2. Soodustusi tuleb anda lähtuvalt vajadusest, võttes arvesse lapse ja tema hooldamise eest vastuta- vate isikute majanduslikku olukorda ja tingimusi seoses lapse ülalpidamisega, samuti muid kaalu- lusi, mis on olulised lapse poolt või tema nimel lapse huvides tehtud toetuste saamise avaldustes.

Artikkel 27

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad iga lapse õigust eluasemele, mis vastaks lapse kehalisele, vaimsele, hingelisele, kõlbelsele ja sotsiaalsele arengule.
2. Vanema(te) või teiste lapse eest vastutavate isikute esmane kohustus on tagada vastavalt oma võimetele ja rahalistele võimalustele lapse arenguks vajalikud elutingimused.
3. Konventsiooniga ühinenud riigid võtavad vastavalt oma riigi tingimustele ja võimalustele tarvitusele asjakohased abinõud vanemate ja teiste lapse eest vastutavate isikute toetamiseks selle õiguse elluviimisel ja vajaduse korral annavad materiaalselt abi ning toetavad programme, eriti toitlustamise, riietamise ja peavarju küsimustes.
4. Konventsiooniga ühinenud riigid rakendavad kõiki vastavaid abinõusid, et tagada lapse ülalpidamine tema vanemate või teiste lapse eest materiaalselt vastutust kandvate isikute poolt, seda nii konventsiooniga ühinenud riigis kui ka välismaal. Eriti kui lapse eest materiaalselt vastutav isik ei ela lapsega samas riigis, aitavad konventsiooniga ühinenud riigid kaasa nii ühinemisele rahvusvaheliste kokkulepetega või selliste lepete sõlmimisele kui ka muude kohaste korralduste tegemisele.

Artikkel 28

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad lapse õigust haridusele. Pidades silmas selle õiguse järjekindlat elluviimist ja lähtudes võrdsete võimaluste printsiibist, nemad omalt poolt:
  - a) teevad alghariduse kõigile kohustuslikuks ja tasuta kättesaadavaks;
  - b) soodustavad keskhariduse eri vormide arendamist, kaasa arvatud üld- ja kutseharidus, tehes need igale lapsele kättesaadavaks, ning rakendavad selliseid abinõusid, nagu tasuta hariduse juurutamine ja vajaduse korral rahalise abi andmine;
  - c) teevad kõrghariduse kõikide vastavate vahenditega kättesaadavaks kõigile vastavalt nende võimetele;
  - d) teevad hariduse ja erialase ettevalmistamise informatsiooni ja juhendmaterjalid kättesaadavaks kõigile lastele;
  - e) rakendavad meetmeid, mis tagaksid korrapärase koolikohustuse täitmise ja väljalangevuse vähendamise.
2. Konventsiooniga ühinenud riigid rakendavad kõiki vajalikke abinõusid, et distsipliin koolis vastaks lapse inimväärikusele ja oleks kooskõlas käesoleva konventsiooniga.
3. Konventsiooniga ühinenud riigid arendavad rahvusvahelist koostööd haridusküsimustes ja aitavad sellele kaasa, pidades eelkõige silmas harimatuse ja kirjaoskamatusse likvideerimist kogu maailmas, ning hõlbustavad juurdepääsu teaduslikele ja tehnilistele teadmistele ning tänapäeva õpetamismetoditele. Sellega seoses tuleb eriti arvestada arengumaade vajadusi.

Artikkel 29

1. Konventsiooniga ühinenud riigid on jõudnud kokkuleppele, et lapse haridus on suunatud:
- a) lapse isiksuse, vaimuannete, vaimsete ja kehaliste võimete potentsiaali võimalikult täiuslikuks arendamiseks;
  - b) inimõiguste ja põhivabaduste ning ÜRO põhikirjas talletatud põhimõtete vastu lugupidamise kujundamiseks;
  - c) austuse kasvatamiseks lapse vanemate, tema oma kultuuriidentiteedi, keele ja väärtuste, tema elukohamaa rahvuslike väärtuste, tema sünnimaa vastu ja teiste, tema omast erinevate kultuuride vastu;
  - d) lapse ettevalmistamiseks vastutusvõimeliseks eluks vabas ühiskonnas mõistmise, rahu, sallivuse, sugude vahelise võrdsuse, kõikide rahvaste vahelise sõpruse, etniliste, rahvuslike ja usuliste rühmituste ja põliselanike rühmituste vahelise sõpruse vaimus;
  - e) looduskeskkonna vastu lugupidamise kasvatamiseks.

2. Ükski käesoleva artikli ega 28. artikli lõige ei ole tõlgendatav sekkumisena isiksuse vabadusse ja nende organite tegevusse, kes loovad ja juhivad haridusasutusi ning kes järgivad alati selle artikli 1. lõikes esitatud printsiipide täitmist ning jälgivad, et niisugustes haridusasutustes antud haridus vastaks riigis kehtestatud miinimumtasemele.

Artikkel 30

Riikides, kus eksisteerivad rahvus-, usu või keelevähemused või põlisrahvusest isikud, peab sellise vähemuse hulka kuuluval või põlisrahvusest lapsel olema õigus koos oma kogukonnaaslastega saada osa oma kultuurist, tunnustada ja viljeleda oma usku ning kasutada oma keelt.

Artikkel 31

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad lapse õigust puhkusele ja jõudeajale, mida ta saab kasutada mänguks ja meelelahutuslikuks tegevuseks vastavalt eale ning vabaks osavõtuks kultuuri- ja kunstielust.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid austavad ja arendavad lapse õigust täiel määral osaleda kultuuri- ja kunstielus ning soodustavad vastavate võrdsete võimaluste pakkumist kultuuri-, kunsti-, meelelahutus- ja jõudeajategevuseks.

Artikkel 32

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad lapse õigust olla kaitstud majandusliku eksploateerimise eest ja töö eest, mis on ilmselt ohtlik või segab hariduse omandamist või on kahjulik lapse tervisele, kehalisele, vaimsele, hingelisele, kõlbelisele ja sotsiaalsele arengule.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid võtavad tarvitusele seadusandlikud, administratiivsed, sotsiaalsed ja kasvatuslikud abinõud kindlustamaks selle artikli sätete täitmist ja, arvestades teistes rahvusvahelistes dokumentides esitatud asjakohaseid sätteid, rõhutavad eriti:

- a) vanuse alammäära või -määrade arvestamist töölevõtmisel;
- b) vajalike nõuete esitamist tööaja kestusele ja töötingimustele;
- c) vastavate karistuste või teiste sanktsioonide ettenägemist, et tagada käesoleva artikli efektiivne täitmine.

Artikkel 33

Konventsiooniga ühinenud riigid rakendavad abinõusid, kaasa arvatud seadusandlikud, administratiivsed, sotsiaalsed ja kasvatuslikud vahendid, et kaitsta lapsi narkootiliste ja psühhotroopsete ainete seadusevastase kasutamise eest, nagu on sätestatud vastavates rahvusvahelistes lepingutes, ning vältida laste ärakasutamist niisuguste ainete ebaseaduslikul tootmisel ja nendega äritsemisel.

Artikkel 34

Konventsiooniga ühinenud riigid kohustuvad kaitsma last igasuguse seksuaalse eksploateerimise ja seksuaalse ärakasutamise eest. Selleks võtavad konventsiooniga ühinenud riigid tarvitusele vastavad riiklikud, kahe- ja mitmepoolsed abinõud vältimaks:

- a) lapse ahvatlemist või sundimist osalema ükskõik millises ebaseaduslikus seksuaaltegevuses;
- b) lapse kasutamist prostituudina või mõnel muul ebaseaduslikul seksuaalsel eesmärgil;
- c) laste kasutamist pornograafilistes etendustes ja materjalides.

Artikkel 35

Konventsiooniga ühinenud riigid rakendavad kõiki riiklikke, kahe- ja mitmepoolseid abinõusid, et vältida lapseröövi, laste müümist või nendega kaubitsemist mis tahes eesmärgil või vormis.

Artikkel 36

Konventsiooniga ühinenud riigid kaitsevad last kõigi muude lapse heaolu kahjustavate eksploateerimisvormide eest.

Artikkel 37

Konventsiooniga ühinenud riigid kindlustavad, et:

- a) ükski laps ei satuks piinamise või mõne muu julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistuse ohvriks. Alla 18aastasele kuriteo toime pannud isikule ei kohaldata surmanuhtlust ega eluaegset vanglakaristust ilma vabanemisvõimaluseta;
- b) üheltki lapselt ei või ebaseaduslikult või meelevaldselt võtta tema vabadust. Lapse vahi alla võtmine, kinnipidamine või vangistamine peab olema kooskõlas seadustega ja seda rakendatakse ainult viimase abinõuna ja võimalikult lühiajaliselt;
- c) iga vabadusest ilma jäetud last tuleb kohelda inimlikult ja lugupidamisega üksikisiku sünnipärase inimväärikuse vastu viisil, mis arvestaks selleealise isiku vajadusi. Iga laps, kellelt on võetud vabadus, lahutatakse täiskasvanutest juhul, kui see pole lapse huvidega vastuolus, ja talle jääb õigus säilitada kontakt oma perekonnaga kirjavahetuse ja kokkusaamiste kaudu, välja arvatud eriolukordades;

d) igal vabaduse kaotanud lapsel on õigus viivitamatult saada seaduslikku ja muud vajalikku abi ning tal on õigus vaidlustada vabadusekaotuse seaduslikkust kohtu või teiste kompetentsete, sõltumatute ja erapooletute ametivõimude ees ja nõuda asja viivitamatut otsustamist.

Artikkel 38

1. Konventsiooniga ühinenud riigid kohustuvad austama ja kindlustama, et peetaks kinni relvakonfliktide puhul nende suhtes kohaldatava rahvusvahelise humanitaarõiguse sätetest, mis on olulised lapse seisukohast.

2. Konventsiooniga ühinenud riigid võtavad kõik võimalikud meetmed, et vältida alla 15-aastaste laste otsest osavõttu sõjategevusest.

3. Konventsiooniga ühinenud riigid hoiduvad oma relvajõududesse värbamast alla 15aastaseid isikuid. Värvates relvajõududesse isikuid, kes on vähemalt 15aastased, kuid kes ei ole veel saanud 18aastaseks, püüavad konventsiooniga ühinenud riigid eelistada neist vanimaid.

4. Vastavalt rahvusvahelises humanitaarõiguses sätestatud kohustustele kaitsta tsiviilelanikkonda relvakonfliktides rakendavad konventsiooniga ühinenud riigid kõiki võimalikke abinõusid, et tagada kaitse ja hoolitsus neile lastele, kelle elu mõjutab sõjaline konflikt.

Artikkel 39

Konventsiooniga ühinenud riigid rakendavad vajalikke abinõusid, et kaasa aidata mis tahes viisil hoolitusse jäetud, ekspluateerimise, kuritarvitamise, piinamise või muu julmuse, ebainimliku kohtlemise või relvakonflikti ohvriks langenud lapse psühholoogilisele ja kehalisele paranemisele ning ühiskonda tagasipöördumisele. Niisugune paranemine ja reintegratsioon peab toimuma lapse tervise, enesest lugupidamise ja eneseväarikuse taastumist soodustavas keskkonnas.

Artikkel 40

1. Konventsiooniga ühinenud riigid tunnustavad, et igal lapsel, keda kahtlustatakse, süüdistatakse või kes leitakse süüdi olevat kriminaalseaduse rikkumises, on õigus sellisele kohtlemisele, mis arvestab lapse väärkustunnet ja väärtushinnanguid, suurendab lapse austust inimõiguste ja teiste inimeste põhivabaduste vastu ning arvestab lapse vanust ja toetab lapse ühiskonda reintegreerimise taotlust ning tema omandatavat konstruktiivset osa ühiskonnas.

2. Selleks, võttes arvesse asjakohastes rahvusvahelistes dokumentides sätestatud tingimusi, kindlustavad konventsiooniga ühinenud riigid, et:

- a) mitte ühtegi last ei kahtlustata, süüdistata ega leita süüdi olevat kriminaalseaduse rikkumises mingi teo või tegevusetusega, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu;
- b) igal lapsel, keda kahtlustatakse või süüdistatakse kriminaalseaduse rikkumises, on vähemalt järgmised garantiid:

- I) ta loetakse süütuks seni, kuni süü pole seaduse kohaselt tõendatud;
- II) teda informeeritakse kohe ja üksikasjalikult tema vastu esitatud süüdistusest, et siis vajadusel vanemate või seaduslike hooldajate kaudu saada seaduslikku või muud vastavat abi kaitse ettevalmistamisel ja kaitsmisel;
- III) asja peab viivitusega otsustama pädev, sõltumatu, erapooletu ametivõim või kohtuorgan ausa asja arutamiseks vastavalt seadusele, kaitsja või muu kohase esindaja juuresolekul, välja arvatud juhul, kui leitakse, et see ei ole lapse parimates huvides, eriti arvestades lapse vanust või olukorda, tema vanemaid või seaduslikke hooldajaid;
- IV) last ei sunnita tunnistusi andma ega end süüdi tunnistama; tal on õigus küsitleda või lasta küsitleda vastaspoole tunnistajaid ja saavutada omapoolsete tunnistajate kohalekutsumine ja küsitlemine võrdsetel alustel;
- V) kui leitakse, et laps on rikkunud kriminaalseadust, on tal õigus vastavalt seadusele see otsus ja kõik selle alusel rakendatavad abinõud lasta läbi vaadata kõrgemal, pädeval, sõltumatul ja erapooletul ametivõimul või kohtuorganil;
- VI) lapsel on õigus kasutada tasuta tõlgi abi, kui ta ei mõista või ei räägi kasutatavat keelt;
- VII) kogu menetluse käigus austatakse lapse õigust privaatsusele.

3. Konventsiooni konventsiooniga ühinenud riigid püüavad edendada nende laste, keda kahtlustatakse, süüdistatakse või leitakse süüdi olevat kriminaalseaduse rikkumises, suhtes kohaldatavate seaduste ja protseduuride koostamist, ametivõimude ja asutuste rajamist, eriti:

- a) vanuse alammäära kehtestamist, alla mida loetakse laps kriminaalseadust mitte rikkunuks;
- b) kus vähegi võimalik ja soovitatav, selliste laste puhul muude, kohtuväliste meetmete võtmist, tingimusel et täielikult austatakse inimõigusi ja tagatakse lapsele seaduslik kaitse.

4. Lastele tuleb teha kättesaadavaks mitmesugused abinõud, nagu hooldus, suunamine, järelevalve, nõustamine, katseaeg, tugiperekond, hariduse ja kutseõpetuse programmide rakendamine ja muude alternatiivid hooldusasutustele, et tagada lastele selline kohtlemine, mis garanteeriks nende heaolu ja oleks vastavuses nii nende olukorraga kui ka nende poolt toime pandud õiguserikkumisega.

Artikkel 41

Ükski selles konventsioonis sisalduv säte ei mõjuta mis tahes tingimusi, mis kaitsevad paremini lapse õigusi ja mis võivad sisalduda:

- a) konventsiooniga ühinenud riigi seaduses või
- b) selles riigis kehtivas rahvusvahelises õiguses.

II OSA

Artikkel 42

Konventsiooniga ühinenud riigid kohustuvad teavitama sobivate ja toimivate vahendite kaudu nii täiskasvanuid kui ka lapsi konventsiooni põhimõtetest ja sätetest.

Artikkel 43

1. Konventsiooniga ühinenud riikide poolt käesolevas konventsioonis ettenähtud kohustuste täitmisel saavutatava edu jälgimiseks, luuakse Lapse Õiguste Komitee, kes täidab alljärgnevaid funktsioone.

2. Komitee koosneb kümnest kõrge moraaliga eksperdist, kes on tunnistanud pädevaks käesolevas konventsioonis käsitletud alal. Komitee liikmed valitakse konventsiooniga ühinenud riikide kodanike hulgast, arvestades õiglast geograafilist jaotust ning põhilisi õigussüsteeme, ning nad tegutsevad iseenda nimel.

3. Komitee liikmed valitakse salajase hääletamise teel konventsiooniga ühinenud riikidest üles seatud kandidaatide hulgast. Iga konventsiooniga ühinenud riik võib nimetada ühe isiku oma kodanike hulgast.

4. Esimesed komitee valimised toimuvad hiljemalt kuue kuu jooksul pärast käesoleva konventsiooni jõustumist ja edaspidi iga kahe aasta tagant. Vähemalt neli kuud enne järjekordseid valimisi pöördub ÜRO peasekretär kirjalikult konventsiooniga ühinenud riikide poole palvega esitada kahe kuu jooksul oma kandidaadid. Seejärel koostab peasekretär kandidaatide nimekirja tähestikulises järjekorras, näidates ühtlasi ära, milline riik on nad nimetanud. Seejärel esitab ta selle nimekirja käesoleva konventsiooni konventsiooniga ühinenud riikidele.

5. Valimised toimuvad peasekretäri poolt kokku kutsutavatel koosolekutel ÜRO peakorteris. Koosolekutel, kus kaks kolmandikku konventsiooniga ühinenud riikide liikmetest moodustavad kvoorumi, osutuvad komiteesse valituks need, kes saavad suurima häältearvu ja absoluutse häälteenamuse kohalviivate ja hääletamises osalevate riikide esindajate poolt.

6. Komitee liikmed valitakse neljaks aastaks. Neid võidakse taasesitamisel uuesti valida. Viie esimestel valimistel valitud liikme volitused lõpevad kahe aasta pärast; vahetult pärast esimesi valimisi selgitab koosoleku juhataja nende viie liikme nimed loosimise teel.

7. Kui komitee liige sureb või astub tagasi või teatab, et ta ei saa mingil põhjusel täita komitee liikme kohuseid, määrab selle liikme valinud konventsiooniga ühinenud riik oma kodanike hulgast komiteesse uue eksperdi, kes täidab komitee nõusolekul oma eelkäija kohustusi kuni tähtaja lõpuni.

8. Komitee kehtestab oma protseduurireeglid.

9. Komitee valib oma ametnikud kaheks aastaks.

10. Komitee koosolekuid peetakse tavaliselt ÜRO peakorteris või mõnes teises komitee määratud sobivas paigas. Tavaliselt tuleb komitee kokku üks kord aastas. Komitee koosolekute kestus määratakse kindlaks ja vajadusel muudetakse käesoleva konventsiooni konventsiooniga ühinenud riikide koosolekul peassamblee heakskiidul.

11. ÜRO peasekretär annab personali ja vajalikud vahendid komitee funktsioonide edukaks täitmiseks vastavalt käesolevale konventsioonile.

12. Käesoleva konventsiooni alusel moodustatud komitee liikmed saavad tasu peassamblee heakskiidul ÜRO vahenditest peassamblee poolt määratud korras ja tingimustel.

Artikkel 44

1. Konventsiooniga ühinenud riigid kohustuvad esitama komiteele ÜRO peasekretäri kaudu ettekanded nende poolt rakendatud abinõudest käesolevas konventsioonis tunnustatud õiguste realiseerimiseks ning edusammudest nende õiguste kasutamisel:

- a) kahe aasta jooksul alates konventsiooni jõustumisest kõnealuse konventsiooniga ühinenud riigi jaoks;
- b) edaspidi iga viie aasta järel.

2. Selles artiklis nimetatud ettekannetes näidatakse käesolevas konventsioonis esitatud kohustuste täitmist mõjutavad asjaolud ja raskused, kui neid esineb. Ettekanded peavad sisaldama ka küllaldaselt informatsiooni, et anda komiteele ulatuslik ülevaade konventsiooni sätete täitmisest antud riigis.

3. Konventsiooniga ühinenud riik, kes on esitanud komiteele esmase ulatusliku ettekande, ei tarvitse oma järgmistes ettekannetes vastavalt 1. lõike punktile b korrata varem edastatud põhiinformatsiooni.

4. Komitee võib paluda konventsiooniga ühinenud riikidelt konventsiooni täitmisega seotud lisainformatsiooni.

5. Komitee peab ÜRO peassambleele majandus- ja sotsiaalnõukogu kaudu esitama aruanded oma tegevuse kohta iga kahe aasta tagant.

6. Konventsiooniga ühinenud riigid teevad oma aruanded oma riigi üldsusele laialdaselt kättesaadavaks.

Artikkel 45

Konventsiooni sätete eduka täitmise tagamiseks ning rahvusvahelise koostöö soodustamiseks konventsiooniga hõlmatud valdkondades:

- a) on eriasutustel, ÜRO Lastefondil UNICEF ja teistel ÜRO institutsioonidel õigus olla esindatud käesoleva konventsiooni sätete täitmise arutamisel oma mandaadi ulatuses. Komitee võib vajadusel kutsuda eriasutusi, ÜRO Lastefondi UNICEF ja teisi kompetentseid institutsioone andma oma mandaadi piires asjatundlikku nõu konventsiooni sätete rakendamisel. Komitee võib kutsuda spetsiaalseid agentuure, ÜRO Lastefondi UNICEF ja teisi ÜRO institutsioone esitama aruandeid konventsiooni sätete elluviimise kohta oma konkreetsetes tegevusvaldkonnas;
- b) saadab komitee vajaduse korral eriasutustele, ÜRO Lastefondile UNICEF ja teistele kompetentsetele institutsioonidele ükskõik millisel konventsiooni konventsooniga ühinenud riigilt saadud ettekanded, mis sisaldavad palvet või osutavad tehnilise nõuande ja abi vajadusele, koos komitee tähelepanekute ja soovitustega, kui neid esineb;
- c) komitee võib soovitada ÜRO peaassambleel paluda peasekretäril omalt poolt algatada uuringuid lapse õigusi puudutavates küsimustes;
- d) komitee võib teha ettepanekuid ja anda üldisi soovitusi käesoleva konventsiooni artiklite 44 ja 45 alusel saadud informatsiooni põhjal. Niisugused ettepanekud ja üldised soovitused edastatakse igale vastavale konventsooniga ühinenud riigile ja kantakse ette peaassambleel koos konventsooniga ühinenud riikide kommentaaridega, kui neid esineb.

III OSA

Artikkel 46

Käesolev konventsioon on avatud allakirjutamiseks kõikidele riikidele.

Artikkel 47

Käesolev konventsioon kuulub ratifitseerimisele. Ratifitseerimiskirjad deponeeritakse ÜRO peasekretäri juures.

Artikkel 48

Käesolev konventsioon on avatud ühinemiseks igale riigile. Ühinemiskirjad deponeeritakse ÜRO peasekretäri juures.

Artikkel 49

1. Käesolev konventsioon jõustub kolmekümnenal päeval pärast kahekümnenäda ratifitseerimis- või ühinemiskirja deponeerimist ÜRO peasekretäri juures.

2. Iga konventsooniga ühinenud riigi suhtes, kes ratifitseerib konventsiooni või ühineb sellega pärast kahekümnenäda dokumendi üleandmist, jõustub konventsioon kolmekümnenal päeval pärast ratifitseerimis- või ühinemiskirja deponeerimist.

Artikkel 50

1. Iga konventsiooniga ühinenud riik võib teha parandusettepanekuid ja anda need üle ÜRO peasekretärile. Peasekretär edastab seejärel parandusettepanekud konventsiooni konventsiooniga ühinenud riikidele, küsides neilt ühtlasi, kas nad toetavad konventsiooniga ühinenud riikide konverentsi kokkukutsumist selleks, et neid ettepanekuid arutada ja hääletusele panna. Juhul kui nelja kuu jooksul pärast peasekretäri pöördumist on üks kolmandik konventsiooniga ühinenud riikidest sellise konverentsi poolt, kutsub peasekretär konverentsi kokku ÜRO egiidi all. Iga parandus, mis võetakse konverentsil vastu konventsiooniga ühinenud riikide esindajate häälteenamusega, esitatakse ÜRO peaassambleele kinnitamiseks.

2. Käesoleva artikli lõike 1 alusel vastu võetud parandus jõustub, kui selle on kinnitanud ÜRO peaassamblee ja kui selle on vastu võtnud kaks kolmandikku konventsiooni konventsiooniga ühinenud riikidest.

3. Kui parandus jõustub, on see kohustuslik nendele konventsiooniga ühinenud riikidele, kes selle vastu võtsid; teiste konventsiooniga ühinenud riikide suhtes on siduvad kõik käesoleva konventsiooni sätted ja mis tahes varasemad nende poolt vastuvõetud parandused.

Artikkel 51

1. ÜRO peasekretär saab konventsiooni konventsiooniga ühinenud riikidelt ning saadab ühtlasi kõikidele konventsiooniga ühinenud riikidele reservatsioonid, mis konventsiooni konventsiooniga ühinenud riigid on ratifitseerimise või ühinemise ajal teinud.

2. Käesoleva konventsiooni eesmärkidega vastuolus olevaid reservatsioone ei ole lubatud teha.

3. Reservatsioonist võib igal ajal loobuda, teatades sellest ÜRO peasekretärile, kes seejärel informeerib kõiki konventsiooniga ühinenud riike. Reservatsioon kaotab jõu päeval, mil peasekretär saab loobumisteate.

Artikkel 52

Iga konventsiooniga ühinenud riik võib denonsseerida käesoleva konventsiooni, saates vastava kirjaliku teate ÜRO peasekretärile. Denonsseerimine jõustub aasta möödudes sellise teate kättesaamisest.

Artikkel 53

ÜRO peasekretär on määratud käesoleva konventsiooni depositaariks.

Artikkel 54

Käesoleva konventsiooni originaal, millest on olemas võrdselt autentset tekstid araabia, hiina, hispaania, inglise, prantsuse ja vene keeles, deponeeritakse ÜRO peasekretäri juures. Selle tõenduseks on valitsuste täievolilised esindajad käesolevale konventsioonile alla kirjutanud.

Quality4Childreni partnerorganisatsioonid

FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives)

FICE peamine eesmärk on edendada laste ja noorukite hoolekannet kogu maailmas.

FICE:

- tunnustab laste, noorukite ja nende vanemate individuaalsust ning ei sunni neid kohanema kindlaksmääratud normidega;
- toetab perekonda kui põhilist sotsiaalset struktuuri laste kasvatamise jaoks;
- edendab nende laste ja noorukite hoolekande ja hariduse kvaliteeti, kellel pole võimalik kodus elada;
- otsib individuaalseid lahendusi, mis vastaksid iga lapse või nooruki vajadustele;
- julgustab lastele mõeldud teenuste arendamist uurimistöö ja teoreetilise innovatsiooni abil;
- töö põhineb ÜRO Laste Õiguste Konventsioonil;
- järgib rangelt poliitilist ja religioosset neutraalsust;
- väärtustab mitmekesisust ja eitab diskrimineerimist rassi, nahavärvi, soo, keele, religiooni, poliitiliste vaadete või sotsiaalse päritolu järgi.

Selleks, et oma eesmärged saavutada, FICE-International:

- töötab koostöös kohalike organisatsioonidega, mille liikmed pakuvad lastele ja noorukitele teenuseid või töötavad tugiteenustes nagu näiteks personalikoolitus või teenuste juhtimine;
- toetab kohalikke liikmeorganisatsioone kontaktide võrgustiku loomise abil;
- korraldab suuri rahvusvahelisi konverentse, tavaliselt iga kahe aasta järel;
- toetab projekte, mis sisaldavad laste, noorukite ja nende eest hoolitsejate kontakte rahvusvahelisel tasandil, nagu näiteks Balkani riikide sõpruslaagrid (Balkan Friendship Camps);
- toetab töötajate ja/või laste ja noorukite rahvusvahelist vahetust;
- kogunud töötajatele pakub professionaalset vahetusprogrammi;
- korraldab rahvusvahelisi seminare, töötubasid ja kohtumisi teemadel, mis on seotud lastele ja noorukitele mõeldud teenustega;
- peab nõu UNESCO, ELi, Euroopa Nõukogu, ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogu (ECOSOC) ja muude rahvusvaheliste organitega;
- annab teavet ja pakub välja võimalusi võrgustikutöö jaoks oma veebilehe kaudu;
- jagab uusi ideid ja uurimistulemusi oma väljaannete kaudu.

IFCO (International Foster Care Organisation; Rahvusvaheline Kasupereorganisatsioon)

Rahvusvaheline Kasupereorganisatsioon (IFCO) on ainus rahvusvaheline organisatsioon, mis tegeleb ainult perepõhise ja kasuperepõhise hoolekande edendamise ja toetamisega maailmas. IFCO loodi 1981. aastal Oxfordis (Ühendkuningriik) info, teadmiste ja kogemuste vahetamiseks kõikide kasuperepõhise hoolekande organisatsioonide ja kasuperede vahel kogu maailmas. 25 tegevusaasta jooksul on IFCO olnud suur mõju perepõhise hoolekande arendamisele kogu maailmas. IFCO korraldab regionaalseid võrgustikke, rahvusvahelisi konverentse ja koolitusseminare, annab välja ajakirja, e-uudiskirja ja toimetab informatiivset veebilehte. IFCO tegevuses on noortel suur osa ja roll ning nad on kaasatud kõikidele tasanditele ja tegevustesse.

IFCO on liikmeid üle 60 riigis. Lisaks kvaliteetsete teenuste pakkumisele oma suurele liikmeskonnale on organisatsioon viimastel aastatel keskendunud projektipõhisele tööle, mida koordineeritakse Hollandis, Haagis asuvas peakontoris. Oma liikmete, partnerorganisatsioonide ja projektitöö kaudu pakub IFCO nõu ja abi kasuperepõhiste teenuste arendamisel paljudes maailmas osades. Konsultatsioonid toimuvad alati lähedases koostöös vastava riigi ja regiooni partneritega. Selliste projektide korral saab rahvusvaheliste ekspertide rühm pakkuda lühiajalist ekspertabi.

IFCO kohta leiate enam infot veebilehelt www.ifco.info või Hollandis, Haagis asuva peakontori kaudu.

SOS Lastekülad

Esimene SOS Lasteküla loodi 1949. aastal Imstis, Austrias. See loodi puudust kannatavate laste aitamiseks: Teise maailmasõja tõttu kodu, turvatunde või perekonna kaotanud lapsed.

Tänapäeval on SOS-Kinderdorf International katusorganisatsioon enam kui 130 kohalikule SOS Lasteküla ühingule kogu maailmas. See pakub perepõhist asendushooldust lastele, kes on oma vanemad kaotanud või kes ei saa enam nendega koos elada. Samuti toetab see kergesti haavatavaid lapsi ja nende vanemaid programmide kaudu, mille eesmärk on tugevdada hakkamasaamise oskusi. Seda tehes tagatakse nende ligipääs olulistele, tervise, hariduse ja psühhosotsiaalse toetusega seotud teenustele.

SOS Lastekülad töötavad kooskõlas ÜRO Laste Õiguste Konventsiooniga ja edendavad laste õigusi kogu maailmas. ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogus on organisatsioonil konsultandi staatus ja SOS Lastekülad on Euroopa Liidu laste õiguste strateegiat toetava laste õiguste tegevusrühma liige.

Ilmumisandmed

Andmed:

Sisu eest vastutab:

Quality4Children
 FICE, IFCO ja SOS Lastekülade algatus
 Hermann Gmeineri tn 51
 A-6010 Innsbruck
 Austria
 Telefon: +43-512-3316-0
 Faks: +43-512-3316-5686
 E-post: quality4children@sos-kd.org
 www.quality4children.info

Projektijuhid:

Werner Hilweg
 Christian Posch

Projekti koordinaatorid:

Oscar Germes Castro
 Mai Nguyen-Feichtner

Q4C:

Svein Even Borgen (NO)	Helen Rid (AT)
Sandra Bürger (AT)	Amalia Serban (RO)
Judith Johansen (NO)	Emmanuel Sherwin (IE)
Kersti Kukk (EE)	Rinske van Sloten (NL)
Alexandar Milanov (BG)	Odd Eigil Spørck (NO)
Ingrida Peculyte (LT)	Johann Weissensteiner (AT)

Juhtimisrühm:

Sandra Bürger	Monika Niederle
Else Dugstad	Christian Posch
Chris Gardiner	Ivanka Shalapatova
Oscar Germes Castro	Emmanuel Sherwin
Werner Hilweg	Bettina Terp
Janneke Holwerda-Kuipers	Bep van Sloten
Mai Nguyen-Feichtner	Rinske van Sloten

Kohalikud koordinaatorid:	Carola Bengtsson (SE) Francesco Colizzi (IT) Kurt De Backer (BE) Maria Dantcheva (BG) Carmen Delgado (ES) Tanja Gregorec (SI) Bragi Gudbrandsson (IS) Sabine Hartig (DE) Søren Hegstrup (DK) Keith Henderson (IE) Maria Herczog (HU) Emine Insay (Põhja-Küpros) Dale Kabasinskaite (LT) Günsiray Koçun (TR) Michel Krier (LU)	Ryszard Kucha (PL) Anne Marie Le Tourneau (GB) Irena Liepina (LV) Juha Luomala (FI) Michaela Marksova-Tominova (CZ) Slavenka Martinović (HR) Elmet Puhm (EE) John Rolé (MT) Isabel Rufino (PT) Daniela Serban (RO) Stergios Sifnios (GR) Katerina Slesingerova (CZ) Annegret Wigger (CH) Daniela Žilinčíková (SK)
Korrektorid:	Kathrin Bielowski Christine Davey Markus Claus Egger	Beatrix Fleischmann Thomas Harvey Timlin
Tagasiside partnerid:	Véronique Lerch Kélig Puyet Elisabeth Ullmann	Raluca Verweijen-Slamnescu Annegret Wigger
Raamistik:	Defence for Children International, Holland	

